Neapolis University

HEPHAESTUS Repository **http://hephaestus.nup.ac.cy**

Department of History, Politics and International Studies MSc in European Politics & Governance

2021-01

þÿ¦¿Á¿»¿³¹º-Â œµÄ±ÁÁÅ¸¼¯Ãµ¹Â

þÿŸ¹º¿½¿¼¹º-Â •À¹ÀÄÎÃµ¹Â ÄÉ½

þÿœ½·¼¿½¯É½ ÃÄ·½ •»»¬´± ¼µÄ

þÿ£À±½¿Í, †½½±

þÿ ÁÌ³Á±¼¼± •ÅÁÉÀ±Ê º®Â À¿»¹Ä¹º®Â º±¹ ”¹±ºÅ²-Á½·Ã·Â, £Ç¿»® £Ç¿»® •À¹
þÿ ±½µÀ¹ÃÄ®¼¹¿ •µ¬À¿»¹Â ¬Æ¿Å

http://hdl.handle.net/11728/11845

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

ΣΧΟΛΗ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΝΗΜΟΝΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

Της Φοιτήτριας

ΣΠΑΝΟΥ ΑΝΝΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ εξ αποστάσεως
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

ΕΤΟΣ 2021

Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

ΣΧΟΛΗ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΝΗΜΟΝΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

Της Φοιτήτριας

ΣΠΑΝΟΥ ΑΝΝΑΣ

Υποβληθείσα στη Σχολή ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ *σε μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Τίτλου εξ αποστάσεως Ευρωπαϊκής και Πολιτικής Διακυβέρνησης*

Ιανουάριος 2021

© Σπανού Άννα, 2021

Σελίδα εκ προθέσεως κενή

ΣΕΛΙΔΑ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ (VALIDATION PAGE)

☐Φοιτήτρια: Σπανού Άννα

☐Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής: Φορολογικές Μεταρρυθμίσεις και Οικονομικές Επιπτώσεις των Μνημονίων στην Ελλάδα μετά την Κρίση

☐ "Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις …… από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής."

Εξεταστική Επιτροπή (Examination Committee):

☐Πρώτος Επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου)

……..

☐Μέλος Εξεταστικής

……

☐Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής

……..

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Η Σπανού Άννα, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Φορολογικές Μεταρρυθμίσεις και Οικονομικές Επιπτώσεις των Μνημονίων στην Ελλάδα μετά την Κρίση», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Η ΔΗΛΟΥΣΑ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΝΗΜΟΝΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

Διπλωματική Εργασία

Δρ. ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΟΥΚΑΝΑΣ Επιβλέπων Καθηγητής

Δρ. ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΣΚΛΙΑΣ Πρύτανης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ελλάδα το 2020 θεωρητικά έχει πλέον απεμπλακεί από τα μνημόνια, αλλά στην πραγματικότητα παραμένει υπό επιτήρηση ώστε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασφαλίσει τη συνέχιση των δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων και τη σταθερότητα του πρωτογενούς πλεονάσματος. Η χώρα μετά από τρία μνημόνια και δέκα χρόνια, έχει προβεί σε πολλαπλές φορολογικές μεταρρυθμίσεις με στόχο να αποσβέσει το δημόσιο χρέος και να καλύψει τα δημοσιονομικά ελλείμματα με την επιβολή φορολογικών πολιτικών για την άντληση εσόδων όπως την αύξηση στους άμεσους κι έμμεσους φόρους, την κατάργηση των φοροελαφρύνσεων και την πάταξη της φοροδιαφυγής, ώστε τελικά να βελτιώσει τους συντελεστές οικονομικής ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας. Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να παρουσιάσει συνοπτικά τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις μέσα από την πορεία των μνημονίων που επιβλήθηκαν στη χώρα και την επίδρασή τους στην οικονομική της ανάπτυξη. Για την ανάδειξη των επιδράσεων της εφαρμογής των φορολογικών μεταρρυθμίσεων μέσω και των τριων μνημονίων στη χώρα μας και για να παρουσιαστεί στη συνέχεια η πολυπλοκότητα και η αναποτελεσματικότητα της εφαρμογής αυτής της φορολογικής πολιτικής, εκπονήθηκε έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίου απευθυνόμενη σε ομάδα πληθυσμό σχετικό με τον οικονομικό και ελεγκτικό τομέα της χώρας. Ειδικότερα οι ερωτήσεις απευθύνθηκαν κυρίως σε μέλη του οικονομικού επιμελητηρίου, λογιστές και υπαλλήλους της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), από τις απαντήσεις των οποίων εξάγονται συμπεράσματα για την αποτελεσματικότητα των δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων και παρατίθενται προτάσεις. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται σε πίνακες και γραφήματα και τα συμπεράσματα που εξάγονται απαντούν στα δύο ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν για το σκοπό της διατριβής, τα οποία αφορούν στους παράγοντες που ευθύνονται για το υψηλό ποσοστό φοροδιαφυγής και την καταλληλότητα των μέτρων που επιβλήθηκαν στη φορολογία της χώρας.

ABSTRACT

Greece by 2020 has theoretically disengaged from the memorandum, but in reality remains under surveillance in order that the European Commission can ensure the continuation of fiscal reforms and the stability of the primary surplus. The country, after three memorandums lasting ten years, has carried out multiple tax reforms in order to succeed the public debt amortization and cover the budget deficits by imposing tax policies to raise revenues such as the increase in direct and indirect taxes, the abolition of tax cuts and the fight against tax evasion, in order to ultimately improve economic growth and competitiveness. The purpose of this study is to briefly present the tax reforms through the course of the memorandums imposed on the country and their impact on its economic development.

In order to highlight the effects of the implementation of tax reforms through all three memorandums and to present the complexity and inefficiency of the implementation of this tax policy, a survey was conducted using a questionnaire addressed to a group of the population related to the financial sector of the country. In particular, the questions were addressed mainly to members of the Economic Chamber, accountants and employees of the Independent Public Revenue Authority from whose answers concluded upon the effectiveness of fiscal reforms and finally suggestions are presented. The results are presented in tables and graphs and the conclusions drawn answer to the two research questions, which relate to the factors responsible for the high rate of tax evasion and the appropriateness of the measures imposed on the country's taxation.

Ευχαριστίες

Θέλω να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Σπύρο Ρουκανά, για την καθοδήγηση και τις πολύτιμες συμβουλές του, για την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, καθώς και όλους του καθηγητές του μεταπτυχιακού τμήματος για τις γνώσεις και τον τρόπο σκέψης που μας δίδαξαν.

Αφιέρωση

Η αφιέρωση της συγκεκριμένης Διπλωματικής Εργασίας προς το σύζυγό μου και τα τρία παιδιά μου, είναι το ελάχιστο ευχαριστώ απέναντι στην υπομονή και στην υποστήριξή τους κατά τη συνολική διάρκεια των σπουδών μου.

Πίνακας περιεχομένων

1.0 Εισαγωγικό σημείωμα 1
1.1 Σκοπός και επί μέρους στόχοι: 1
1.2 Αντικείμενο της μελέτης 3
1.3 Δομή της μελέτης 3
1.4 Μεθοδολογία της έρευνας 4
1.4.1 Ερευνητικά ερωτήματα 4
1.4.2 Σκοπός και στόχοι της έρευνας 4
1.4.3 Εργαλείο της έρευνας 4
1.4.4 Εγκυρότητα και Αξιοπιστία Ερωτηματολογίου 5
1.5 Συνεισφορά της μελέτης 5
Κεφάλαιο 2ο Αναφορά στην οικονομική κρίση 7
2.0 Εισαγωγή 7
2.1 Ορισμός της Οικονομικής κρίσης 7
2.2 Η οικονομική κρίση του 2008 8
2.3 Οικονομική κρίση και οικονομική ενοποίηση 9
2.4 Συμπεράσματα 10
Κεφάλαιο 3ο Τα βασικά φορολογικά μέτρα που επιβλήθηκαν στη χώρα μέσω των μνημονίων συνεργασίας και οι λόγοι που οδήγησαν την Ελλάδα στην οικονομική κρίση. 13
3.0 Εισαγωγή 13
3.1 Ορισμός του φόρου 14
3.2 Η φύση της φορολογίας 14
3.3 Η οικονομική κρίση και τα μνημόνια 16
3.4 Μνημόνια και φορολογικές μεταρρυθμίσεις 17
3.5 Επιπτώσεις των μνημονίων στην Ελλάδα μετά τη κρίση 22
3.6 Συμπεράσματα 25
Κεφάλαιο 4ο Μεθοδολογία της έρευνας 27
4.0 Εισαγωγή 27
4.1 Βασικά ερευνητικά ερωτήματα: 27
4.2 Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα 28
4.3 Πληθυσμός και δείγμα της έρευνας 29
4.4 Εργαλείο της έρευνας 29
4.5 Συλλογή δεδομένων 29
4.6 Ανάλυση δεδομένων 29
4.7 Αποτελέσματα έρευνας 30
4.7.1 Περιγραφική στατιστική 30
4.7.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά 30
4.7.3 Απόψεις για τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις και τις οικονομικές επιπτώσεις των μνημονίων στην Ελλάδα 33
4.7.4 Επαγωγική στατιστική 54
4.8 Συμπεράσματα έρευνας 56
Κεφάλαιο 5ο Συμπεράσματα - Προτάσεις 59
Βιβλιογραφία 61
Παράρτημα 65
1.Ερευνητικά ερωτήματα 65
2.Ερωτηματολόγιο 65

Κεφάλαιο 1ο Εισαγωγή

1.0 Εισαγωγικό σημείωμα

Η Ελλάδα το 2020 "θεωρητικά" έχει πλέον απεμπλακεί από τα μνημόνια, αλλά στην πραγματικότητα παραμένει υπό επιτήρηση ώστε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασφαλίσει τη συνέχιση των δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων και τη σταθερότητα του πρωτογενούς πλεονάσματος. Η χώρα μετά από τρία συναπτά μνημόνια σε διάστημα δέκα ετών, έχει προβεί σε πολλαπλές φορολογικές μεταρρυθμίσεις με απώτερο στόχο να αποσβέσει το δημόσιο χρέος της και να καλύψει τα δημοσιονομικά ελλείμματα με την επιβολή πολλαπλών φορολογικών πολιτικών για την άντληση εσόδων κυρίως όπως την αύξηση στους άμεσους κι έμμεσους φόρους, την κατάργηση των φοροελαφρύνσεων και την πάταξη της φοροδιαφυγής, ώστε τελικά να βελτιώσει τους συντελεστές οικονομικής ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας. Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να παρουσιάσει συνοπτικά τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις μέσα από την πορεία των μνημονίων και την επίδρασή τους στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

1.1 Σκοπός και επί μέρους στόχοι[1]:

Βασικός σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας αποτελεί το να ερευνήσει όχι μόνο τους λόγους που οδήγησαν την Ελλάδα στην οικονομική κρίση αλλά και τα βασικά μέτρα που εφαρμόστηκαν στη χώρα μέσω των μνημονίων συνεργασίας για τη διάσωση της οικονομίας της. Με τον τρόπο αυτό η παρούσα διατριβή θα είναι σε θέση να εξετάσει τις επιπτώσεις των μεταρρυθμίσεων ειδικά σε φορολογικό επίπεδο στην ανάπτυξη της χώρας. Η τελευταία δεκαετία ήταν και συνεχίζει να είναι καθοριστική για την ελληνική οικονομία, δεδομένου ότι φανέρωσε τις παθογένειές της όχι μόνο σε επίπεδο οικονομικής διαχείρισης αλλά και σε κοινωνικό επίπεδο.

Οι οικονομικές μελέτες της τελευταίας δεκαετίας αλλά και τα στατιστικά δεδομένα τόσο σε εγχώριο επίπεδο αλλά και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, φανερώνουν ότι όλοι οι οικονομικοί δείκτες της χώρας επηρεάστηκαν αρνητικά. Η Ελλάδα σταδιακά απέκτησε το ρόλο του ουραγού, ανάμεσα στα κράτη της Ευρωζώνης. Συγκρινόμενη ανάμεσα στις λοιπές χώρες του ΟΟΣΑ (Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης)

[1] Παράγραφος από την υποβληθείσα πρόταση εκπόνησης διατριβής επιπέδου μάστερ του ακαδημαϊκού έτους 2020-2021 στο πρόγραμμα σπουδών: Ευρωπαϊκή Πολιτική και Διακυβέρνηση της Σπανού Άννας

καταλαμβάνει θέση μεταξύ των χειρότερων στον τομέα της φορολογικής ανταγωνιστικότητας καθώς χαρακτηριστικό όλων αυτών των ετών ήταν και συνεχίζει να είναι η πολιτική της υπέρ-φορολόγησης, ένα από τα ζητήματα που κληροδοτήθηκαν από τα μνημόνια συνεργασίας. Έτερα ζητήματα που ήγειραν τα μνημόνια είναι η ακριβή τραπεζική χρηματοδότηση και η αύξηση των δεικτών της ανεργίας (Γαλενιανός, 2015). Σήμερα δώδεκα χρόνια μετά την έναρξη της οικονομικής κρίσης στη χώρα, η οικονομία της παρά το γεγονός ότι έχει μπει σε τροχιά ανάκαμψης, εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από ένα ρυθμό άκρως επιβραδυντικό. Σύμφωνα με στατιστικά δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ (Ελληνική Στατιστική Αρχή), την περίοδο 2018 και 2019 ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ, ήταν για το πρώτο τρίμηνο 2018: +2,6% και για το πρώτο τρίμηνο 2019:+1,3%.Γίνεται αντιληπτό βάση της παραπάνω ανάλυσης ότι τα εφαρμοζόμενα μέτρα σε οικονομικό επίπεδο ήταν μια λύση ανάγκης που μάλλον οδήγησε σε αδιέξοδο παρά βοήθησε, δεδομένου ότι η δημοσιονομική εξυγίανση επιβάρυνε κυρίως τη μεσαία τάξη που αποτελούσε και αποτελεί τη βάση της ελληνικής οικονομίας (Γαλενιανός, 2015).

Η νέα οικονομική πραγματικότητα μετά τη κρίση άφησε το στίγμα της αρχικά σε φορολογικό επίπεδο με φόρους άδικους για τους μικρομεσαίους και τους δημοσίους υπαλλήλους, φόρους που τους καταδυναστεύουν, τους περιορίζουν και γενικά τους καθιστούν αδύναμους. Επισφάλεια υπάρχει σήμερα σε επίπεδο εργασίας, αύξησης του δείκτη της ανεργίας, φτώχια και κοινωνικό αποκλεισμό. Πολλές ομάδες έχουν οδηγηθεί στα όρια της φτώχιας (Σκλιάς, Ρουκανάς & Μαρής, 2012).

Η αύξηση του ΦΠΑ σε κάποιους κλάδους, η θέσπιση του ΕΝΦΙΑ και οι διαφοροποιήσεις στον ΕΦΚ, λειτουργούν ανασταλτικά για τη μεσαία τάξη και τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα το αρνητικό αντίκτυπο στην ελληνική οικονομία. Σύμφωνα με τους Ρουκανά και Σκλιά (2014), η ελληνική οικονομία την περίοδο της κρίσης συνεχίζει να είναι στο επίκεντρο των διεθνών συζητήσεων ως τμήμα των συνεπειών της ευρύτερης διεθνής κρίσης.

Η θέση της τα προηγούμενα χρόνια αλλά και σήμερα αποτελεί σημείο αναφοράς μιας σειράς επιλογών σε οικονομικό επίπεδο, που την έφερε στη κατάσταση του σήμερα, επηρέασε τη φορολογία της, δημιούργησε οικονομικά χάσματα και παρότι παρουσίασε σημάδια ανάπτυξης, οι δείκτες δεν είναι αυτοί που θα έπρεπε να ήταν. Ο απλός πολίτης συνεχίζει να πληρώνει την ανικανότητα όλων των κυβερνήσεων (Antoniades, Sklias & Tzifakis, 2013).

1.2 Αντικείμενο της μελέτης

Σκοπός της παρούσας εργασίας βάση των όσων έχουν ήδη ειπωθεί είναι να αποσαφηνιστούν οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις και οικονομικές επιπτώσεις των μνημονίων στην Ελλάδα μετά την κρίση. Να γίνει δηλαδή μια εστιασμένη αναφορά σε ορισμένα μέτρα που πάρθηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης, τα φορολογικά κατάλοιπα της κρίσης και πως συνεχίζουν να λειτουργούν αναφορικά με την ελληνική οικονομία, πως διαμορφώνουν τη νέα τάξη πραγμάτων για το ελληνικό κράτος. Με την ολοκλήρωση της παρούσας μελέτης θα γίνει η πλήρης αποσαφήνιση του θέματος και θα υπάρξουν τελικές διαπιστώσεις για τη φορολογία όχι μόνο για αυτά που αναφέρονται παραπάνω αλλά και για τη φορολογία η οποία διαμορφώνεται σήμερα ως αντίκτυπο της κρίσης και των μνημονίων που εφαρμόστηκαν.

1.3 Δομή της μελέτης

Η παρούσα μελέτη απαρτίζεται από έξι συνολικά κεφάλαια συμπεριλαμβανομένου και του παρόντος.

Στο 1ο κεφάλαιο παρατίθενται το αντικείμενο, ο σκοπός, η μεθοδολογία με την οποία διερευνήθηκαν τα ερευνητικά ερωτήματα και η συνεισφορά της μελέτης.

Στο 2ο κεφάλαιο θα γίνει μία ανασκόπηση στην οικονομική κρίση και πώς αυτή έχει επιδράσει στην εξασθένιση της ευρωπαϊκής οικονομικής ενοποίησης.
Στο 3ο κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στην ελληνική οικονομική κρίση, με ποιό τρόπο τα μνημόνια επέδρασαν στη φορολογική πολιτική μέσω των δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων και ποιές οι επιπτώσεις αυτών στη χώρα μετά την κρίση.

Στο 4ο κεφάλαιο θα γίνει παρουσίαση της συλλογής, της ανάλυσης των δεδομένων του ερευνητικού εργαλείου και θα εξαχθούν τα συμπεράσματα αυτών. Θα γίνει παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας και της εξαγωγής συμπερασμάτων.

Τέλος, η εργασία θα ολοκληρωθεί με το 5ο κεφάλαιο το οποίο θα περιλαμβάνει την παράθεση συμπερασμάτων και προτάσεων για την αναμόρφωση της φορολογική πολιτικής με στόχο την ενίσχυση της φορολογικής δικαιοσύνης και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών.

1.4 Μεθοδολογία της έρευνας

1.4.1 Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα θα εστιάζουν συνοπτικά στα ακόλουθα θέματα:

- στις κύριες φορολογικές μεταρρυθμίσεις που επιβλήθηκαν στη χώρα μέσω των μνημονίων συνεργασίας και τα αποτελέσματα αυτών στην οικονομία της χώρας. Η επιτυχής ή ανεπιτυχής εφαρμογή των μνημονίων ως συμβολή στην αποτελεσματική οικονομική ανάπτυξη της χώρας
- οι παράγοντες που ευθύνονται για το υψηλό ποσοστό φοροδιαφυγής στη χώρα και με ποιούς τρόπους μπορεί να αντιμετωπισθεί και να μειωθεί.

1.4.2 Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στη συλλογή, παρουσίαση και αξιολόγηση των πρωτογενών στοιχείων με σκοπό να διερευνηθούν οι απόψεις των ερωτηθέντων εργαζομένων με εμπειρία στον οικονομικό τομέα για το υφιστάμενο πλαίσιο της φορολογίας και το ποσοστό της φοροδιαφυγής στη χώρα μας στη μεταμνημονιακή εποχή. Τα συμπεράσματα που θα προκύψουν θα χρησιμοποιηθούν για την αποτίμηση της εφαρμογής των μνημονίων στην Ελλάδα και για περαιτέρω προτάσεις.

1.4.3 Εργαλείο της έρευνας

Η διεξαγωγή της έρευνας πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίου το οποίο χωρίζεται σε δύο ενότητες. Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει ερωτήσεις για τη συλλογή των δημογραφικών στατιστικών των ερωτηθέντων και η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει τις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με τα ερευνητικά ερωτήματα με συνδυασμό ερωτήσεων κλειστού τύπου και τύπου Likert. Η διανομή του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε με ηλεκτρονική αποστολή καθώς οι υφιστάμενες συνθήκες εργασίας λόγω Covid-19 δεν επιτρέπουν άλλη μέθοδο. Συγκεκριμένα το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιείται ως μέθοδος ποσοτικής ανάλυσης με γνώμονα τη διερεύνηση των επιπτώσεων των μνημονίων ως μεταβλητές στις φορολογικές μεταρρυθμίσεις της χώρας όσο και της μεταβλητής της φοροδιαφυγής στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών μεταρρυθμίσεων, σχεδιάστηκε σε μορφή Google forms για την εύκολη αποστολή και συμπλήρωσή του. Η καταχώρηση των αποτελεσμάτων πραγματοποιήθηκε σε κατάλληλα σχεδιασμένη βάση δεδομένων από την οποία προέκυψε και η στατιστική επεξεργασία αυτών μέσω του προγράμματος SPSS v.25 και Microsoft Excel.

1.4.4 Εγκυρότητα και Αξιοπιστία Ερωτηματολογίου

Η συλλογή των δεδομένων αφορά σε πληθυσμό στόχο 33 ερωτηθέντων με εμπειρία εργασίας στον οικονομικό τομέα της χώρας μας. Το ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε σχετικά μικρό δείγμα αλλά με γνώσεις σχετικά με τα ερωτήματα ώστε να οδηγηθούμε σε αξιόπιστα αποτελέσματα που θα συμβάλλουν στην αποτύπωση των συμπερασμάτων στα ερευνητικά ερωτήματα.

1.5 Συνεισφορά της μελέτης[2]

Η συνεισφορά της διπλωματικής εργασίας κρίνεται σημαντική καθώς μελετά τις βασικότερες αλλαγές που συντελέστηκαν στην Ελλάδα μέσα στην προηγούμενη δεκαετία. Η παρούσα θα βοηθήσει να διερευνηθούν οι σχέσεις που αναπτύχθηκαν ανάμεσα στις φορολογικές μεταρρυθμίσεις που επιβλήθηκαν στη χώρα την εποχή των μνημονίων και τις επιπτώσεις που είχαν αυτές στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Το ΑΕΠ ως βασικός δείκτης και τα συστατικά που τον απαρτίζουν ποσοστιαία ανά έτος, θα βοηθήσουν να διαπιστωθεί το μέγεθος των επιπτώσεων των φορολογικών επιβαρύνσεων-μεταρρυθμίσεων στην ευρύτερη ανάπτυξη και λειτουργία της ελληνικής οικονομίας και των παραγωγικών κλάδων αυτής. Η διαρκής μείωση στο προσωπικό και οικογενειακό εισόδημα λόγω της επιβολής των μέτρων μείωσης μισθών και συντάξεων αλλά και λόγω των αυξήσεων των φορολογικών συντελεστών και της μείωσης του αφορολογήτου, αντικατοπτρίζουν τη παρούσα κατάσταση. Οπότε η σπουδαιότητα συνίσταται στην αναγνώριση των φορολογικών μεταρρυθμίσεων και των οικονομικών επιπτώσεων των μνημονίων στην Ελλάδα μετά την κρίση με στόχο την εξήγηση της κατάστασης στην οικονομία της χώρας από τότε μέχρι και σήμερα.

[2] Παράγραφος από την υποβληθείσα πρόταση εκπόνησης διατριβής επιπέδου μάστερ του ακαδημαϊκού έτους 2020-2021 στο πρόγραμμα σπουδών: Ευρωπαϊκή Πολιτική και Διακυβέρνηση της Σπανού Άννας

Κεφάλαιο 2ο Αναφορά στην οικονομική κρίση

2.0 Εισαγωγή

Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2007 είναι αυτή η οποία έχει οδηγήσει σε αλλαγές στην οικονομική πολιτική στις χώρες της Ευρωζώνης και ειδικότερα της χώρας μας, στην οποία ασκήθηκαν οι μνημονιακές υποχρεώσεις. Η Ευρωζώνη δημιουργήθηκε με το όραμα ενός στέρεου οικοδομήματος και την πολιτική ενός σταθερού νομίσματος προκειμένου να οδηγήσει τις ενταγμένες χώρες στην επιθυμητή οικονομική ανάπτυξη. Δυστυχώς η πραγματικότητα απέδειξε ότι τα εθνικά συμφέροντα των χωρών με υγιή δημοσιονομικά μεγέθη προκειμένου να εδραιώσουν την ισχύ τους, κατέληξαν στην επιβολή αυστηρότατων δημοσιονομικών μέτρων ειδικά στις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου, οι οποίες έδειξαν πρώτες τα σημάδια της οικονομικής κρίσης. Για να κατανοήσουμε την πορεία γενικότερα των οικονομικών κρίσεων και τις επιπτώσεις αυτών παγκοσμίως, γίνεται στο κεφάλαιο αυτό μία σύντομη παράθεση αυτών. Με αυτό τον τρόπο θα κατανοήσουμε καλύτερα την αποτυχία της εφαρμογής των μνημονίων στη χώρα μας ως μέλος της Ευρωζώνης και χώρας του Ευρωπαϊκού Νότου και την υφιστάμενη κατάσταση της ελληνικής οικονομίας.

2.1 Ορισμός της Οικονομικής κρίσης

Η έλλειψη ρευστότητας, είναι ένα από τα βασικά αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης που δημιουργεί πλήθος προβλημάτων τόσο στον πολίτη όσο και στο κράτος. Μερικά από αυτά είναι: α) οι δυσκολίες στις συναλλαγές, β) η μη κάλυψη επιταγών και λοιπών υποχρεώσεων, γ) μείωση στην καταναλωτική και αγοραστική δύναμη και δ) αύξηση της ανεργίας. Σύμφωνα με τους Andrian και Shin (2007), η οικονομία ιστορικά υφίσταται συνεχείς κυκλικές διακυμάνσεις, οι οποίες για πρώτη φορά αναπτύχθηκαν από τον Schumpeter (1935). Οι εν λόγω διακυμάνσεις είναι οι: (Adrian & Shin, 2007, σ.18-19):

1. Kitchin ή αποθεματικός κύκλος, ο οποίος διαρκεί για 3 έως 5 χρόνια.
2. Jouglar ή επενδυτικός κύκλος, ο οποίος διαρκεί για 7 έως 11 χρόνια, με αρκετές διακυμάνσεις στις επενδύσεις, οι οποίες έγιναν σε διάφορους τομείς.
3. Ο Kuznetz κύκλος, ο οποίος διήρκησε 15 έως 25 χρόνια και είχε σχέση με τον κατασκευαστικό τομέα.
4. Kondratieff ή αλλιώς μακρά κύματα με διάρκεια 45 έως 55 χρόνια, ο οποίος

συνδέθηκε με καινοτόμες δράσεις και επενδύσεις στους τομείς της μαζικής παραγωγής αυτοκινήτων, της ενέργειας, των νέων τεχνολογιών κ.λπ. Ο συγγραφέας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι οικονομίες των καπιταλιστών βιώνουν διακυμάνσεις διάρκειας 45-55 ετών και ότι μετά από μια μεγάλη περίοδο άνθησης πάντα έρχεται μια αντίστοιχη περίοδο κρίσης.

2.2 Η οικονομική κρίση του 2008

Η παγκόσμια οικονομική κρίση είχε την απαρχή της το 2007 στις Ηνωμένες Πολιτείες με αίτιο την κρίση στην κτηματομεσιτικής αγορά της οποίας επέκταση ήταν και η κρίση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα (Dutton, 2010), στο οποίο οι επιλογές επενδύσεων ήταν μακροχρόνιες σε προϊόντα υψηλού κινδύνου με στόχο το μεγάλο κέρδος. Το μεγάλο ρίσκο αυτών των επενδύσεων, οδήγησε πολλές από τις επιχειρήσεις σε χρεοκοπία (Schwarz, 2008).

Στη συνέχεια, παρόλο το γεγονός ότι οι οικονομικοί αναλυτές γνώριζαν τα παραπάνω προβλήματα, προκειμένου να συνεχίσουν να έχουν ιδία οφέλη, επιμελώς την απέκρυψαν όπως και τα ίδια τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Σύμφωνα με την McKinsey Company το 2008, άλλα σοβαρά αίτια ήταν τα ακόλουθα:

1. Πληθωρισμός-Τιμολογήσεις: Η αύξηση της τιμής του πετρελαίου οδήγησε σε αύξηση του πληθωρισμού παγκοσμίως και ιδιαίτερα επηρέασε τις αγορές της Κίνας και της Ινδίας. Οι ανατιμήσεις στα προϊόντα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων ήταν αναπόφευκτη.

2. Μείωση προσλήψεων: οι επιχειρήσεις προκειμένου να καλύψουν τη συνεχόμενη μείωση της κερδοφορίας τους, μείωσαν το προσωπικό τους με αποτέλεσμα να μειωθεί η καταναλωτική ισχύς.

3. Μείωση τιμών ακινήτων: η πτώση των τιμών των ακινήτων σε Αμερική, Ισπανία, Μεγάλη Βρετανία, έφερε ζημιές στην παγκόσμια οικονομία καθώς ταυτόχρονα πολλές μεγάλες επιχειρήσεις δεν μπορούσαν πλέον να καλύψουν τα τεράστια ελλείμματα που παρουσίασαν.

4. Η τιτλοποίηση των στεγαστικών δανείων που αποτέλεσε τροχοπέδη στην παγκόσμια οικονομία.

5. Η «σωστές» αξιολογήσεις από τους οίκους πιστοληπτικής ικανότητας.

6. Το χαλαρό νομοθετικό πλαίσιο.
7. Η διαφθορά στην πολιτική και οι λανθασμένοι χειρισμοί.
8. Η αμοιβή των υψηλόβαθμων στελεχών που κυμαίνονταν σε τεράστιους αριθμούς.
9. Η άνιση κατανομή του πλούτου.

Οι επιπτώσεις της κρίσης σύμφωνα με τον Wright, 2008 μπορούν να συνοψισθούν στα ακόλουθα: 1) τη μείωση στην παραγωγή αγαθών εμπορίου διεθνώς, 2) την πτώση του ΑΕΠ σε όλες τις χώρες, 3) την πτώση στις τιμές των πρώτων υλών, 4) στην πτώση των επενδύσεων παγκοσμίως, τη μείωση των κερδών, τη μείωση ζήτησης και χρηματοδοτήσεων, και 5) τη μείωση της κατανάλωσης.

Για την αντιμετώπιση των παραπάνω επιπτώσεων λήφθηκαν οι ακόλουθες δράσεις (Wright, 2008): 1) πραγματοποιήθηκε στροφή των επιχειρήσεων σε καινοτόμες ενέργειες, 2) οι κυβερνήσεις στράφηκαν στη στήριξη της οικονομίας μέσω την ενίσχυσης του βιομηχανικού κλάδου και με την οικονομική στήριξη-βοήθεια από την Ευρωπαϊκή Ένωση σε χώρες που διέθεταν από μόνες τους αυτή τη δυνατότητα, όπως την Ελλάδα και 3) αύξηση της φορολογίας, δράση η οποία δεν επιφέρει θετικά αποτελέσματα.

2.3 Οικονομική κρίση και οικονομική ενοποίηση

Η οικονομική κρίση οδήγησε την Ευρώπη σε αδιέξοδο, το ευρώ δίχασε το Βορρά με το Νότο. Σήμερα πολύ μακριά από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την οποία είχαν ως όραμα οι συμμετέχοντες του Μάαστριχτ, η Ε.Ε έχει καταλήξει να αποτελεί πρόβλημα ειδικά για τις χώρες του Νότου, ενώ αποτελεί πια το μέσο για τη Γερμανία, ώστε να ενισχύει συνεχώς την πολιτική και οικονομική παντοδυναμία της. Ο Νότος χρωστά στις χώρες του Βορρά και αδυνατεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του (Bellofiore et al., 2010).

Η αυξημένη ανεργία αποτέλεσε και συνεχίζει βέβαια να αποτελεί το βασικότερο πρόβλημα των οικονομιών του Νότου, εμποδίζοντας τις κυβερνήσεις του να οδηγηθούν σε μεταρρυθμίσεις. Η κατάσταση αυτή οδήγησε στην εφαρμογή αναποτελεσματικών μέτρων και προήγαγε κάθε είδος ανισότητα.

Η οικονομική ανέχεια εξόντωσε ψυχολογικά τους πολίτες, οι οποίοι είχαν αρχίσει να προσανατολίζονται προς ακροδεξιά κόμματα που τους έταζαν ασφάλεια και οικονομική ευημερία. Πολλές ήταν οι φωνές που μιλούσαν μέσα στις χώρες αυτές για έξοδο από το Ευρώ, το ευρώ έδειχνε να αποτελεί το πρόβλημα χωρίς λύση για τις χώρες με οικονομικά

προβλήματα (Lapavitsas, 2010α).

Η Γερμανία κατηγορούνταν διεθνώς για το εμπορικό της πλεόνασμα. Η κατάσταση αυτή οδήγησε κάποιους ηγέτες ευρωπαϊκών κρατών να θεωρήσουν λανθασμένη την Ευρωπαϊκή πολιτική και την νομισματική ένωση.

Ο στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν *«Να προωθήσει την ισόρροπη και σταθερή οικονομική και κοινωνική πρόοδο, ιδίως με τη δημιουργία ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα, με την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και με την ίδρυση μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης, η οποία θα περιλάβει εν καιρώ ένα ενιαίο νόμισμα»* (Lapavitsas, 2010β:33).

Η αποτυχία της Ένωσης στην επίτευξη του στόχου της σήμερα είναι σε ένα βαθμό φανερή. Η ισόρροπη και άνιση οικονομική και κοινωνική πρόοδος αποτυπώνεται από τη μία πλευρά στα εκατομμύρια Ελλήνων, Ισπανών, Ιταλών, Πορτογάλων, Κύπριων ανέργων οι οποίοι ζουν σήμερα υπό άσχημες συνθήκες, μη γνωρίζοντας τι θα κάνουν στο μέλλον, από την άλλη πλευρά ορθώνεται το νέο ρεκόρ (20,4 δισ. ευρώ) που σημείωσε το εμπορικό πλεόνασμα της Γερμανίας αλλά και οι Σκανδιναβικές χώρες στις οποίες το βιοτικό επίπεδο δεν έχει επηρεαστεί καθόλου, από την ευρύτερη κατάσταση στο διεθνές περιβάλλον.

2.4 Συμπεράσματα

Η ελληνική οικονομική κρίση και οι συνέπειές της δεν επηρέασαν μόνο τη χώρα μας αλλά και ευρύτερα την Ευρωπαϊκή Ένωση και ειδικότερα την Ευρωζώνη. Οι μεταρρυθμίσεις που έλαβαν χώρα σε σχέση με τους μηχανισμούς της ενιαίας αγοράς, όπως η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) και η θέσπιση αυστηρότερων κανόνων στη δημοσιονομική πολιτική (six pack), συνέβαλαν στον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων της κρίσης χρέους και στη μελλοντική αντιμετώπιση ασύμμετρων οικονομικών διαταραχών. Η Ελλάδα αποτέλεσε το «πείραμα» για τους μηχανισμούς αντιμετώπισης τυχόν μελλοντικών οικονομικών κρίσεων όμως ο απώτερος στόχος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και του καθορισμού αναφορικά με τη δυναμική της Ε.Ε. δεν έχουν ακόμη επιτευχθεί.

Η οικονομική κρίση από τη μια έπληξε σοβαρά την αξιοπιστία της οικονομικής ένωσης, δίνοντας όμως από την άλλη τα περιθώρια να διευκρινιστούν τα προβλήματα που παρουσίασε η οικονομική ενοποίηση και τέθηκε για πρώτη φορά μια νέα στρατηγική, η οποία βοήθησε να βελτιωθεί το ευρύτερο σύστημα και να επαναπροσδιοριστεί η

οικονομική ενοποίηση, όντας πιο δίκαιη για το σύνολο των κρατών που ανήκουν στην Ευρωζώνη και να μην ευνοεί μόνο συγκεκριμένα κράτη όπως τη Γερμανία. Η αναπαραγωγή αυτής της ισχύος έθεσε τα βασικά θεμέλια για το σύστημα διακυβέρνησης και λήψης αποφάσεων εντός της Ευρωζώνης με την επικράτηση των ισχυρών κρατών έναντι των λιγότερο δυνατών, με την Ελλάδα ουραγό (Μαρής 2020: 111).

Τα επόμενα χρόνια και ίσως οι επόμενες δεκαετίες, θα καθορίσουν τις επιπτώσεις από την οικονομική κρίση και την αντιμετώπισή της μέσω των επιβληθέντων μνημονίων στη χώρα μας αλλά και την ισχύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως θεσμό στην παγκόσμια οικονομική και πολιτική σκηνή. Οι μεταρρυθμίσεις στις δομές της Ε.Ε. αποτελούν πλέον τη βάση για τη θέση της ως παγκόσμια δύναμη στους διεθνείς οργανισμούς.

Κεφάλαιο 3ο Τα βασικά φορολογικά μέτρα που επιβλήθηκαν στη χώρα μέσω των μνημονίων συνεργασίας και οι λόγοι που οδήγησαν την Ελλάδα στην οικονομική κρίση.

3.0 Εισαγωγή

Σημαντική πτυχή άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής ενός κράτους αλλά και βασική Πηγή εσόδων του για την κάλυψη των λειτουργιών και των δαπανών του, αποτελεί η επιβολή φορολογίας με διάφορες μορφές. Στόχος είναι η επιβολή των κατάλληλων φορολογιών οι οποίες θα αποδώσουν τα αναγκαία για το κράτος έσοδα ώστε να καλυφθεί η χρηματοδότηση των αναγκών του. Ο κίνδυνος όμως που καραδοκεί είναι η συμβολή τους στην οικονομική μεγέθυνση του κράτους και στις επιπτώσεις στο κοινωνικό σύνολο. Η οικονομική κρίση συρρίκνωσε τους ρυθμούς μεγέθυνσης, γεγονός που οδήγησε σε δανειοδοτήσεις και τη δημιουργία ελλειμμάτων με αποτέλεσμα την αύξηση των φορολογικών συντελεστών.

Όλα τα κράτη μέλη της ΟΝΕ ακολουθούν δημοσιονομική πολιτική σύμφωνη με τους κανόνες και τα χρονοδιαγράμματα που έχουν επιβληθεί μέσω του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης ώστε να υπάρξει σύγκλιση στην ευρωζώνη. Οι περιορισμοί που τίθενται για τον περιορισμό των ελλειμμάτων και του χρέους έχουν επιπτώσεις στο σύστημα φορολογίας και την επιβάρυνση σε κάθε χώρα. Έτσι κάθε χώρα δίνει ιδιαίτερη προσοχή στους φορολογικούς συντελεστές ώστε η συνολική φορολογική επιβάρυνση από άμεσους και έμμεσους φόρους ως ποσοστό του ΑΕΠ να είναι η κατάλληλη.

Η Ελλάδα, ενταγμένη στην ΟΝΕ από το 2000, θεωρείται ότι εντάχθηκε πρόωρα σε μία μη άριστη νομισματική ένωση καθώς οι χώρες της Ε.Ε. δεν είχαν το ίδιο συμφέρον να εγκαταλείψουν το εθνικό τους νόμισμα και να ενταχθούν σε μια ευρωπαϊκή νομισματική ένωση (Μαρής, 2020).

Έτσι το 2009, έχοντας δημιουργήσει μεγάλο εξωτερικό και εσωτερικό χρέος και με βέβαιη την αστάθεια στην μακροοικονομική ανάπτυξή της, δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για την επιβολή τριών αυστηρών προγραμμάτων δημοσιονομικών μέτρων με σκοπό τη βελτίωση των μακροοικονομικών δεικτών και των επενδύσεων, αλλά δυστυχώς τα αποτελέσματα εκ των υστέρων αποδεικνύουν ότι τα χειροτέρευσαν.

3.1 Ορισμός του φόρου

Το κράτος προκειμένου να εισπράξει χρήματα, ώστε να έχει έσοδα και να διαθέτει κεφάλαιο προς αξιοποίηση και χρηματοδότηση με αποδέκτες τους πολίτες, επιβάλλει διάφορες μορφές φόρων. Οι συνηθισμένες μορφές τους είναι οι άμεσοι και οι έμμεσοι φόροι με τις μορφές της εισφοράς, των τελών, των δασμών, των κρατήσεων. Αυτές αποτελούν υποχρεώσεις των φυσικών και των νομικών οντοτήτων προς το κράτος με τις συνήθεις μορφές: φόρος εισοδήματος, φόροι κατανάλωσης, φόροι ακίνητης περιουσίας, δασμοί, ειδικοί φόροι κατανάλωσης, περιβαλλοντικοί φόροι, φόροι υπεραξίας, φόροι κληρονομιάς, κ.α.

Το νομοθετικό πλαίσιο για την επιβολή των φόρων είναι εθνικό αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να διασφαλιστούν οι συνεργασίες μεταξύ των κρατών-μελών της, διαθέτει νομοθετικό πλαίσιο το οποίο υποστηρίζει την εφαρμογή των εθνικών φορολογικών κανόνων και υιοθετεί την πολιτική της οικονομικής ανάπτυξης, του υγιούς ανταγωνισμού, την ελεύθερη διακίνηση αγαθών, κεφαλαίου και της φορολογικής ισότητας για όλα τα κράτη-μέλη της.

3.2 Η φύση της φορολογίας

Η κυβέρνηση κάθε κράτους συγκεντρώνει τα έσοδά της για την άσκηση του έργου της μέσω της φορολογικής πολιτικής της. Το κόστος για την εκτέλεση του έργου κάθε κυβέρνησης στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά βάση αυτής της φορολογικής πολιτικής και την επιτυχή υλοποίησή της (Σπύρου, 2009). Η φορολογία διακρίνεται σε άμεση και έμμεση. Η άμεση φορολογία αναφέρεται στην άμεση φορολόγηση των εισοδημάτων φυσικών και νομικών προσώπων, βάση της κλίμακας εισοδήματος και μία δίκαιη φορολογία προϋποθέτει μεγαλύτερη φορολόγηση των μεγαλύτερων εισοδημάτων και μικρότερη σε όσους έχουν μικρότερα εισοδήματα (Παπακυριάκου, 2008).

Στην έμμεση φορολογία ανήκουν τα έσοδα που προέρχονται από όλους τους πολίτες και όλες τις κοινωνικές ομάδες καθώς εισπράττονται μέσω αγαθών και υπηρεσιών. Το μέγεθος των καταναλωτικών δαπανών καθορίζει και το ύψος των έμμεσων φόρων που εισπράττονται καθώς τέτοιοι φόροι είναι οι: Φόρος Προστιθέμενης Αξία (ΦΠΑ), Ειδικοί Φόροι Κατανάλωσης (ΕΦΚ), τέλη χαρτοσήμου, φόρος μεταβίβασης ακινήτων (ΦΜΑΠ).

Αν το ποσοστό συγκέντρωσης της άμεσης φορολογίας είναι μεγαλύτερο από αυτό της έμμεσης τότε το φορολογικό σύστημα της χώρας είναι υγιές καθώς φορολογεί δίκαια

περισσότερο τα μεγαλύτερα εισοδήματα.

Στην Ελλάδα, χαρακτηριστικό του φορολογικού συστήματός της, είναι ο ευκαιριακός χαρακτήρας των διατάξεων. Κάθε εκλεγμένη κυβέρνηση και σύμφωνα με τη φορολογική πολιτική της, θεσπίζει νέα μέτρα και νομοθεσία η οποία ενδέχεται ακόμη και εντός της θητείας της ίδιας κυβέρνησης να τροποποιηθεί αρκετές φορές. Σύνηθες φαινόμενο στη χώρα μας είναι και η ύπαρξη αντιφατικών διατάξεων και εγκυκλίων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να καταργηθούν ή/και να διαφοροποιηθούν φορολογικές κλίμακες και φορολογικοί συντελεστές. Για το λόγο αυτό προτείνεται η συνδρομή των ενδιαφερόμενων σε λογιστικό περιοδικό ή βάση ώστε να έχουν άμεση ενημέρωση για τις μεταβολές στις διατάξεις (Σπύρου, 2008).

Επιπλέον χαρακτηριστικό αυτών των διατάξεων είναι και ο αφαιρετικός και γενικόλογος τρόπος σύνταξής τους, που δίνει τη δυνατότητα της ερμηνείας είτε κατά το δοκούν είτε μετά από σχετικές εγκυκλίους και μάλιστα πολλές φορές με εφαρμογή με αναδρομική ισχύ.

Η φορολογική πολιτική μιας χώρας συνιστά κύριο πυλώνα ο οποίος είναι καθοριστικός στις πολιτικές διακυβέρνησης μιας χώρας. Σχεδιάζεται επιμελώς χρησιμοποιώντας φορολογικά εργαλεία με απώτερο σκοπό να αυξήσει τα δημόσια έσοδα της χώρας. Όσο εξελίσσεται η οικονομία τόσο η φορολογική πολιτική γίνεται πιο πολύπλοκη και στο σχεδιασμό της και στην εφαρμογή της. Άλλωστε είναι γνωστές οι μελέτες και οι θεωρίες της αλληλεπίδρασης μεταξύ φορολογικής πολιτικής και οικονομίας (Keynes, Friedman, κα). Μέσω της εφαρμογής αυτής της πολιτικής πραγματοποιείται η επιβολή των φόρων και οι εισπράξεις του κράτους. Το φορολογικό σύστημα είναι το τμήμα της φορολογικής πολιτικής που ισχύουν μία δεδομένη χρονική περίοδο. Αυτό το σύστημα χαρακτηρίζεται αποτελεσματικό εφόσον καταφέρνει να επιτύχει τα μέγιστα δυνατά έσοδα με τις μικρότερες διαχειριστικές δαπάνες.

Το ιδανικό φορολογικό σύστημα προβλέπει δικαιοσύνη και αποδοτικότητα και γι'αυτό ακολουθούνται αξιώματα και κανόνες, όπως: η καθολικότητα του φόρου, η παραγωγικότητα του φόρου (που προσβλέπει σαφήνεια νόμων κι αποτροπή από τη φοροδιαφυγή), η απλότητα του φόρου (σωστή κωδικοποίηση προς αποφυγή περιπτωσιολογίας), και αυτοί της βεβαιότητας, της καταλληλότητας και της σταθερότητας καθώς και οι αρχές της οριζόντιας και της κάθετης φορολογικής ισότητας (δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους).

3.3 Η οικονομική κρίση και τα μνημόνια

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός δίκαιου φορολογικού μηχανισμού, δυνατού με δικλείδες ασφαλείας για την πάταξη της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας, είναι το ιδανικό εργαλείο ενός κράτους για την αποφυγή δημιουργίας δημοσίων ελλειμμάτων ή διόγκωσης των υπαρχόντων. Η Ελλάδα ξεκίνησε την περίοδο της οικονομικής κρίσης με ήδη διογκωμένα τα δημόσια ελλείμματά της που οδήγησαν στη διόγκωση των χρεών της και αναπόφευκτα στη μερική αδυναμία πληρωμών τους. Έτσι και προκειμένου να αποφευχθεί η χρεοκοπία, προσέφυγε στην τρόικα και της επιβλήθηκαν μνημόνια για να σωθεί όχι μόνο η ίδια η χώρα αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του κοινού νομίσματος και της Ευρωζώνης.

Η συνθήκη του Μάαστριχτ 1992 έθεσε τις προϋποθέσεις ομαλής ένταξης των χωρών στην Οικονομική Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) προκειμένου να υπάρξει σύγκλιση μεταξύ των κρατών-μελών της στην υιοθέτηση του ευρώ. Στα "κριτήρια σύγκλισης" συμπεριλαμβανόταν και η προϋπόθεση το ποσοστό του δημόσιου χρέους να είναι μικρότερο του 60% του ΑΕΠ είτε τα ελλείμματα του προϋπολογισμού να είναι μικρότερα του 3% του ΑΕΠ.

Η Ελλάδα για την ένταξή της την 1η Ιανουαρίου 2001 στην ΟΝΕ, "κατάφερε" όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων, να παρουσιάσει τα απαραίτητα στατιστικά στοιχεία της χώρας και να ενταχθεί ενώ στη χώρα επικρατούσαν χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης, υψηλός πληθωρισμός, νομισματική υποτίμηση (Μαρής, 2020:128).

Λαμβάνοντας υπόψη τα μακροοικονομικά μεγέθη και άλλους οικονομικούς δείκτες της Ελλάδας έχουμε τη δυνατότητα να "προβλέψουμε" την προοπτική της οικονομικής ανάπτυξής της είτε αυτή είναι θετική είτε αρνητική είτε στάσιμη. Τα μεγέθη αυτά μας αναδεικνύουν και τις ευπάθειες της χώρας ώστε να σχεδιαστούν οι κατάλληλες πολιτικές για την αντιμετώπισή τους (Ρουκανάς, 2020 p.28-29). Υπάρχουν όμως κι άλλοι παράγοντες και συντελεστές που επηρεάζουν τα μεγέθη όπως πληθωρισμός, απασχόληση, ανεργία κ.α., αλλά δεν θα είναι αντικείμενο αναφοράς και μελέτης της παρούσας εργασίας. Θα επικεντρωθεί σε βασικούς μακροοικονομικούς συντελεστές και δείκτες όπως Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ-GDP), ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης ως ποσοστό του ΑΕΠ (General Government Deflict and Surplus), δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ (Gross Debt as a GDP percentage).

Η ελληνική κρίση χρέους αποτέλεσε αδυναμία του Ελληνικού κράτους να δανειστεί με

χαμηλά επιτόκια από τις αγορές σε διεθνές επίπεδο. Αυτό είχε ως συνέπεια το κράτος να καταστεί αδύνατο να καλύψει τις υποχρεώσεις που έρχονταν από το παρελθόν αλλά και τις τρέχουσες υποχρεώσεις του. Η Ελλάδα παρουσίαζε ως χώρα ένα έλλειμμα στο προϋπολογισμό της, της τάξεως του 15,4%. Η κρίση είχε οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο στη χώρα και παρότι προέβη σε μέτρα λιτότητας δεν κατάφερε να βελτιώσει τη θέση της στις αγορές, οπότε μαζί με τη τρίτη δεσμίδα μέτρων λιτότητας υπέγραψε και το πρώτο μνημόνιο. Με βάση το πρώτο μνημόνιο τα μέτρα που πάρθηκαν ήταν τα ακόλουθα: α) αντικατάσταση του 13ου και 14ου μισθού των δημοσίων υπαλλήλων με επίδομα 500ευρώ για όσους είχαν εισοδήματα μέχρι 3000 ευρώ και πλήρη κατάργηση για όσους τα εισοδήματα τους ήταν πιο υψηλά, β) αντικατάσταση της 13ης και 14ης σύνταξης με επίδομα 800ευρώ, γ) οι μειώσεις μισθών συνδυάστηκαν και με αυστηρές φορολογικές επιβαρύνσεις, συγκεκριμένα αυξήθηκε ο συντελεστής του ΦΠΑ από 21% σε 23% , ο μεσαίος από 10% σε 11% μέχρι 11-7-2010, αυξήθηκε ο ειδικός φόρος κατανάλωσης σε 10%, αυξήθηκε η αντικειμενική αξία των ακινήτων, ενώ προστέθηκε 10% φόρος στις εισαγωγές (Branas et al., 2015).

Στις 10-2-2012 υπογράφηκε το δεύτερο μνημόνιο, βάση του οποίου μειώθηκε κατά 22% ο κατώτατος μισθός, καταργήθηκαν 150.000 θέσεις εργασίας πράγμα που θα γινόταν σε βάθος χρόνου μέχρι το 2015 εκ των οποίων οι 15.000 θα καταργούνταν πριν το τέλος του 2012. Έγιναν περικοπές στις συντάξεις, άνοιξαν τα κλειστά επαγγέλματα, ενώ σε επίπεδο φορολογίας δεν υπήρξαν μεγάλες αλλαγές πέρα από την αύξηση στα εισιτήρια αστικών μετακινήσεων, πράγμα που είχε περισσότερο σχέση με τη προσπάθεια αύξησης των εσόδων του κράτους. Τέλος έκλεισαν 200 εφορίες. Η Ελλάδα μπήκε σε κατάσταση χρεοκοπίας την 1-7-2015 με βάση το τρίτο μνημόνιο έγιναν πολλές αλλαγές στο ασφαλιστικό περιβάλλον της χώρας, ενώ σύμφωνα με το ν.4472/2017 που για κάποιους θεωρήθηκε 4ο μνημόνιο έγιναν πρόσθετες κινήσεις σε βάθος χρόνου όπως ότι το 2019 καταργήθηκε το ΕΚΑΣ, καταργήθηκε η έκπτωση στη παρακράτηση του εισοδήματος, έγινε περικοπή στο επίδομα θέρμανσης, ενώ αυξήθηκαν οι φόροι για τους αγρότες κατά 3% από 14% σε 17%. Τέλος δόθηκε το περιθώριο για ομαδικές απολύσεις (Branas et al., 2019).

3.4 Μνημόνια και φορολογικές μεταρρυθμίσεις

Οι αρχές παρέμεναν στην δέσμευσή τους για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων για το 2015 και μετά, συμπεριλαμβανομένης, της παράτασης των φορολογικών μέτρων

που έληγαν. Οι δημοσιονομικές προοπτικές για το 2015 είχαν βελτιωθεί σε σύγκριση με την προηγούμενη αναθεώρηση. Ως αποτέλεσμα, το προβλεπόμενο δημοσιονομικό χάσμα για την επίτευξη του στόχου πρωτογενούς πλεονάσματος του 3% του ΑΕΠ για το 2015 μειώθηκε σε περίπου 1,1% του ΑΕΠ από το 1,8% του ΑΕΠ που είχε προβλεφθεί στο τέλος της προηγούμενης αναθεώρησης τον Ιούλιο του 2013. Η βελτίωση σε μεγάλο βαθμό εξηγήθηκε από τους ακόλουθους παράγοντες: (i) το μικρό μόνιμο στοιχείο της υπεραπόδοσης του 2013, (ii) υψηλότερες από τις αναμενόμενες αποδόσεις των μεταρρυθμίσεων του φόρου εισοδήματος, (iii) το αποτέλεσμα των πρόσφατα εγκριθέντων μέτρων κατά την παρούσα επανεξέταση και (iv) ταχύτερη απορρόφηση των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ.

Η αποστολή προέτρεπε τις αρχές να εκπληρώσουν εγκαίρως όλες τις δεσμεύσεις του προγράμματος και να αρχίζουν να εργάζονται για τον εντοπισμό τομέων, όπου μπορεί να πραγματοποιείτο περαιτέρω βελτίωση, υποστηρίζοντας έτσι τη δημοσιονομική προσαρμογή. Δεδομένου ότι τα αναμενόμενα κέρδη από την αναδιοργάνωση της διοίκησης εσόδων θεωρείτο ότι συνέβαλλαν στη δημοσιονομική εξυγίανση, ήταν απαραίτητη η έγκαιρη υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων σε αυτό το πεδίο. Επιπλέον, παρά τις σημαντικές βελτιώσεις που είχαν πραγματοποιηθεί από την έναρξη του προγράμματος, εξακολουθούσαν να υπάρχουν τομείς όπου μπορούσαν να επιτευχθούν σημαντικά οφέλη απόδοσης, μέσω της περαιτέρω βελτιστοποίησης του δημόσιου τομέα και της επανεξέτασης των κονδυλίων δαπανών. Οι αρχές άρχισαν τις προσπάθειές τους για μια ολοκληρωμένη μεταρρύθμιση του ΦΠΑ που θα εισερχόταν το 2015 και κατά τους προσεχείς μήνες θα επανεξέταζε η υφιστάμενη πολιτική και διαχείριση του ΦΠΑ (Ειδική Έκθεση Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, 2017: 46-47).

Οι προβλέψεις για το 2016-17 ήταν εγγενώς αβέβαιες. Ένα βασικό ζήτημα ήταν ο αντίκτυπος των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και της οικονομικής ανάκαμψης στα μεγέθη φόρων και δαπανών. Τα φορολογικά έσοδα θα μπορούσαν να ανακάμψουν σημαντικά περισσότερο από ό,τι υποτίθεται στις βασικές προβλέψεις μόλις ανακάμψει η οικονομία και βελτιωθεί η κατάσταση ρευστότητας. Αυτό εξαρτιόταν από τη συνεχή αποφασιστική εφαρμογή των συνεχιζόμενων μεταρρυθμίσεων των φορολογικών και κοινωνικών ασφαλιστικών διοικήσεων. Από την άλλη πλευρά, τυχόν σοβαρές καθυστερήσεις στην εφαρμογή του προγράμματος μπορούσαν να οδηγήσουν σε διεύρυνση του δημοσιονομικού κενού, οδηγώντας έτσι σε υψηλότερες ανάγκες για εξοικονόμηση σε

άλλους τομείς (Αναστασάτου & Τσακλόγλου, 2019 :79).

Μια σημαντική μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος πραγματοποιήθηκε το δεύτερο εξάμηνο του 2013 και συνεχίστηκε το 2014 για τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης, την απλούστευση και την κωδικοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας και τη βελτίωση των συντελεστών είσπραξης φόρων. Συμπληρώνοντας τη μεταρρύθμιση του φόρου εισοδήματος που εγκρίθηκε στις αρχές του 2013, ένας νέος κώδικας φόρου εισοδήματος και κώδικας φορολογικών διαδικασιών εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2013 και οριστικοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 2013. Ένας νέος ενοποιημένος φόρος ιδιοκτησίας, ο ΕΝΦΙΑ, εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2013 για να αντικαταστήσει τόσο τον φόρο της ΔΕΗ όσο και τον φόρο περιουσίας ΦΑΠ. Οι Λογιστικοί Κανόνες θα εκσυγχρονιστούν τους πρώτους μήνες του 2014 και θα εφαρμοστούν από την 1η Ιανουαρίου 2015. Τέλος, προγραμματίστηκε αναθεώρηση του συστήματος ΦΠΑ για τον Ιούνιο του 2014. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις αντιπροσωπεύουν σημαντική απλοποίηση και εκσυγχρονισμό του φορολογικού συστήματος και αναμένεται να αποφέρουν σημαντικά υψηλότερα έσοδα από τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης. Η επιτυχία αυτών των μεταρρυθμίσεων επέτρεψε μια περίοδο σταθερότητας στο φορολογικό σύστημα για πολλά ακόμη χρόνια που ευνόησε τις νέες επενδύσεις και αντιμετώπισε τις ανησυχίες των ξένων επενδυτών σχετικά με την αστάθεια του φορολογικού συστήματος (Ειδική Έκθεση Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, 2017: 49-50).

Έπρεπε επίσης να καταβληθούν προσπάθειες για την αύξηση της συμμόρφωσης, και αυτό περνά από μια πιο αποφασιστική καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και τις αυξημένες προσπάθειες ελέγχου. Αλλά αυτό δεν μπορούσε να επιφέρει γρήγορη αύξηση των δημόσιων εσόδων. Οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής έπρεπε κα πρέπει να ενταθούν. Οι νομικές εξουσίες που απαιτούνται για την πολύ αναγκαία μονάδα έρευνας έχουν μεταφερθεί από το Σώμα για τη δίωξη του οικονομικού εγκλήματος (ΣΔΟΕ) στη Γενική Γραμματεία για τη δημόσια διοίκηση. Ωστόσο, η μονάδα διερεύνησης δεν θα είναι πλήρως λειτουργική πριν αποκτήσει πλήρες προσωπικό. Μέχρι την άφιξη νέου προσωπικού κατά τη διάρκεια του 2014 και του 2015, η φορολογική διοίκηση δεν θα είναι σε θέση να καταπολεμήσει αποτελεσματικά τη μεγάλη φοροδιαφυγή (Αναστασάτου & Τσακλόγλου, 2019: 98).

Με την υποστήριξη του νεοδιορισμένου εθνικού συντονιστή κατά της διαφθοράς, οι αρχές προχώρησαν καλά στις δράσεις κατά της διαφθοράς το 2013, αλλά αντιμετωπίζουν

καθυστερήσεις πρόσφατα. Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2013, λόγω της ώθησης που έδωσε ο νεοδιορισμένος εθνικός συντονιστής, οι αρχές ανέκαμψαν προηγούμενες καθυστερήσεις στην εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου κατά της διαφθοράς, με βασικές προβλεπόμενες δράσεις που ξεκίνησαν ή επιτεύχθηκαν. Το σχέδιο νόμου για τη βελτίωση του πλαισίου κατά της διαφθοράς, για την ευθυγράμμιση με τα διεθνή πρότυπα, οριστικοποιήθηκε μέχρι το τέλος του 2013, αλλά ψηφίστηκε μόλις τον Απρίλιο του 2014, αφού έγινε προηγούμενη δράση για την Αναθεώρηση. Τέλος, ενώ ο εθνικός συντονιστής συνέβαλε στην επιτευχθείσα πρόοδο, υπάρχει ανάγκη υποστήριξης από την κυβέρνηση και τους σχετικούς ενδιαφερόμενους προκειμένου να προωθηθεί αποτελεσματικά η ατζέντα. Σε αυτό το πλαίσιο, οι αρχές δεσμεύτηκαν να υποβάλουν νομοθεσία στο κοινοβούλιο για έγκριση, έως τα τέλη Ιουνίου 2014, σχετικά με τη χρηματοδότηση πολιτικών κομμάτων και ένα βελτιωμένο σύστημα δημοσιευμένης δήλωσης περιουσιακών στοιχείων, συμφερόντων και ασυμβατότητας από δημόσιους και εκλεγμένους αξιωματούχους, καθώς και μέλη της κυβέρνησης, με ανεξάρτητους ελέγχους βάσει κινδύνων (ν. 4139/2013).

Από την έναρξη του προγράμματος προσαρμογής, η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στις μεταρρυθμίσεις της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών. Έχουν πλέον δημιουργηθεί μητρώα δεσμεύσεων σε όλους τους υποτομείς της γενικής κυβέρνησης που καλύπτουν το 93% των οντοτήτων και υποβάλλονται αναφορές στην ηλεκτρονική πύλη. Τα σχετικά υπουργεία έχουν πλέον ολοκληρώσει την αναδιοργάνωση των Γενικών Διευθύνσεων Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών που είναι ενσωματωμένα σε κάθε υπουργείο, τα οποία ευθύνονται για τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Αυτή η ρύθμιση επέτρεψε την παροχή έγκαιρων και ακριβών δημοσιονομικών πληροφοριών, διασφαλίζει την αυστηρή συμμόρφωση με τα ανώτατα όρια του προϋπολογισμού της οντότητας και διασφαλίζει τη διαχείριση και τη βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων κάθε οντότητας. Αυτός ο οργανισμός σχεδιάστηκε σκόπιμα για να κατανείμει την ευθύνη με διαφορετικό τρόπο. Σε αυτήν τη ρύθμιση, η Διεύθυνση Προϋπολογισμού διαδραματίζει ρόλο στην υποστήριξη της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών μέσω της εκπαίδευσης και παρέχοντας υποχρεωτικά εγχειρίδια, οδηγίες και εγκύκλιους για τη βελτίωση της ποιότητας των αναφορών.

Οι αρχές προχωρούν στη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, επιτυγχάνοντας τους ποσοτικούς στόχους του 2013, ακόμη και αν έχουν καθυστερήσεις και εστιάζουν ολοένα και περισσότερο σε ποιοτικές πτυχές.

Η κυβέρνηση βρίσκεται σε καλό δρόμο για να επιτύχει τη μείωση της απασχόλησης στη γενική διακυβέρνηση κατά 150.000, πριν από την προθεσμία που τέθηκε στα τέλη του 2015. Η μείωση του τακτικού προσωπικού ήταν ήδη έντονη στα τέλη του 2013. Αυτός ο στόχος επιδιώκεται από μια αυστηρή εφαρμογή ενός κανόνα τριβής 1:5 (μόνο 1 υπάλληλος μπορεί να προσληφθεί για κάθε 5 συνταξιοδοτήσεις) (Αναστασάτου & Τσακλόγλου, 2019:71). Ενώ η οριζόντια εφαρμογή αυτού του κανόνα συνέβαλε στη μείωση του μεγέθους της δημόσιας υπηρεσίας, είναι πλέον απαραίτητο, προκειμένου να παρασχεθεί η απαραίτητη ποιότητα των υπηρεσιών, να προσληφθούν νέοι υπάλληλοι εγκαίρως μετά από μια αυστηρή διαδικασία επιλογής και δημιουργία ενός αυστηρού συστήματος αξιολόγησης της απόδοσης.

Απαιτούνται στενότεροι δεσμοί μεταξύ έρευνας και ανάπτυξης (Ε&Α) και επιχειρήσεων για την ενίσχυση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Μια προτεραιότητα είναι να μεταφραστούν καλύτερα τα πλεονεκτήματα της επιστημονικής έρευνας σε εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες. Απαιτούνται επίσης προσπάθειες για την προώθηση της μεταφοράς τεχνολογίας και την αντιμετώπιση γραφειοκρατικών εμποδίων. Οι αρχές θα έπρεπε να προωθήσουν την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας εντός της ερευνητικής κοινότητας, καταργώντας τους περιττούς περιορισμούς στην εμπορική εκμετάλλευση καινοτόμων ιδεών, παρέχοντας κίνητρα στα μέλη της ερευνητικής κοινότητας να συμμετάσχουν σε εμπορικές επιχειρήσεις και διευκολύνοντας τη ροή ανθρώπων και ιδεών μεταξύ των ερευνητικών και επιχειρηματικών κοινοτήτων. Οι αρχές έπρεπε να εφαρμόσουν πλήρως το αναθεωρημένο νομικό πλαίσιο για Ε&Α μόλις εγκριθεί επίσημα και πρέπει να αναπτυχθεί μια ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική έρευνας και καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση (ΓΓΕΤ, 2015).

Η ελληνική στρατηγική έρευνας και καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση (Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation - RIS3) πρέπει να έχει ισχυρή θεματική εστίαση και να παρέχει ένα εθνικό πλαίσιο για τις πολιτικές Ε&Α και καινοτομίας. Η στρατηγική πρέπει να περιλαμβάνει μηχανισμούς διακυβέρνησης για την ολοκλήρωση και τον συντονισμό των περιφερειακών στρατηγικών RIS3, την καλύτερη συνεργασία των ακαδημαϊκών ερευνητικών κέντρων και της επιχειρηματικής κοινότητας, καθώς και μέτρα για την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων και την προώθηση της συστημικής καινοτομίας. Η ανάπτυξη κέντρων ικανότητας με γνώμονα τη βιομηχανία θα μπορούσε να λειτουργήσει ως καταλύτης προς αυτή την κατεύθυνση (ΓΓΕΤ, 2015:5).

3.5 Επιπτώσεις των μνημονίων στην Ελλάδα μετά τη κρίση

Τα βασικά χαρακτηριστικά της διακυβέρνησης της φορολογικής διοίκησης είναι: η ξεκάθαρη εντολή, η ανεξαρτησία από την πολιτική και τους πολιτικούς κι η αυτονομία. Η αναδιοργάνωση έγινε αρχικά το 2011 με τη μετατροπή της Γενικής Διεύθυνσης Φορολογικών Ελέγχων σε επιχειρησιακή υπηρεσία με τις ελεγκτικές υπηρεσίες να χρησιμοποιούν σύγχρονα εργαλεία ελέγχου, διεθνή ελεγκτικά πρότυπα και ανταλλαγή πληροφοριών με άλλες χώρες. Η ριζική μεταρρύθμιση όμως έγινε αρχικά το 2012 με τη δημιουργία της ημι-αυτόνομης Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων (ΓΓΔΕ) και στη συνέχεια το 2016 με την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) που περιλαμβάνει τις δημόσιες εισπρακτικές δομές των φορολογιών (ΔΟΥ), τα Τελωνεία και τις Χημικές Υπηρεσίες του κράτους, ανεξάρτητος θεσμός θεματοφύλακας των δημοσιονομικών οικονομικών. Οι θεσμοί αυτοί πλέον ανεξαρτητοποιημένοι από το Υπουργείο Οικονομικών και με διοίκηση που τυγχάνει της σύμφωνης γνώμης της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής, παρακολουθούν αμερόληπτα τις δημοσιονομικές εξελίξεις κι ενισχύουν τη διαφάνεια καθώς δεν υπόκεινται σε έλεγχο από κυβερνητικά όργανα αλλά μόνο σε κοινοβουλευτικό . (Αναστασάτου & Τσακλόγλου, 2019)

Η υιοθέτηση και αξιοποίηση νέων μεθοδολογιών, πληροφοριακών συστημάτων και εργαλείων δίνει Έτσι πλέον δεν ελέγχονται όλες οι φορολογικές δηλώσεις αλλά βάση στατιστικών αναλύσεων με κριτήρια τα ποιοτικά χαρακτηριστικά (νομική μορφή, δραστηριότητες, κα) και τα οικονομικά στοιχεία προσδιορίζονται οι περιπτώσεις με βαθμό επικινδυνότητας φοροδιαφυγής.

Η διαδικασία διαγραφής των φορολογικών και τελωνειακών μη εισπράξιμων οφειλών είναι απαραίτητη και περιορίζεται στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) εφόσον δεν είναι συμφέρουσα οικονομικά η περαιτέρω επιδίωξη είσπραξη τους, β) εφόσον ο φορολογούμενος δεν έχει στην κατοχή του περιουσιακά στοιχεία και χρήματα και γ) εφόσον οι οφειλές χαρακτηρίζονται «ανεπίδεκτες είσπραξης» (ν. 3943/2011 και 4152/2013).

Αποτέλεσμα της πολυπλοκότητας αλλά και του όγκου των συνεχόμενων αλλαγών στις διαδικασίες είσπραξης, ήταν η δημιουργία και η εφαρμογή του νέου Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν.4174/2013) που ισχύει από 01/01/2014, ο οποίος περιλαμβάνει το σύνολο των φόρων και εξορθολογίζει την εν ισχύ νομοθεσία. Συμπληρωματικά το 2014 καταργείται ο Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (ΚΦΑΣ) και εφαρμόζονται

τα Νέα Λογιστικά Πρότυπα (ν.4308/2014).

Για την πάταξη της διαφθοράς, παύει το 2019 το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ) που είχε λειτουργία από το 1995 με αρμοδιότητες την δίωξη λαθρεμπορίου, φοροδιαφυγής και παραβάσεων. Το 2015 μεταφέρονται οι ανωτέρω αρμοδιότητες στη ΓΓΔΕ και καταλήγει να μετατρέπεται το 2019 σε Γενική Διεύθυνση του Υπουργείου Οικονομικών (ΠΔ 84/2019).

Οι έμμεσοι φόροι χαρακτηρίζονται από την είσπραξή τους μέσω των καταναλωτών. Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) ήταν αυτός που δέχθηκε αλλεπάλληλες αυξήσεις από το 2010 με εξαίρεση το μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ ο οποίος εφαρμόζεται σε αγαθά πρώτης ανάγκης και ο υπερμειωμένος συντελεστής στον οποίο υπάγονται κυρίως φάρμακα. Υπάρχει και η εξαίρεση για κάποια νησιά τα οποία εξακολουθούν να έχουν μειωμένους συντελεστές λόγω του προσφυγικού ζητήματος κυρίως (ν. 4334/2015). Με το ν.3833/2010 γίνεται αύξηση των συντελεστών ΦΠΑ ως εξής: από 4,5% σε 5 % για τον υπερμειωμένο, από 9% σε 10% για το μειωμένο και από 19% σε 21% για τον κανονικό. Με το ν.3845/2010 αυξάνονται αντίστοιχα σε 5,5%, 11% και 23% , με το ν. 3899/2010 σε 6,5% , 13% και 23%, με το ν.4334/2015 σε 6%, 13% και 23% και τέλος με το ν.4389/2016 σε 6%, 13% και 24%.

Για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής από το ΦΠΑ, επιβλήθηκε το μέτρο της συλλογής των αποδείξεων δαπανών για να ενισχύσουν το αφορολόγητο, μέτρο το οποίο στη συνέχεια καταργήθηκε όταν το αφορολόγητο μειώθηκε σημαντικά και επανήλθε με σύνδεση μέσω των δαπανών με ηλεκτρονική πληρωμή. Επιπλέον καθιερώθηκε και η μηνιαία κλήρωση με κέρδος 1000 ευρώ για την ενίσχυση των ηλεκτρονικών συναλλαγών.

Άλλος σημαντικός έμμεσος φόρος είναι ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης (ΕΦΚ) που επιβαρύνει τη χρήση συγκεκριμένων προϊόντων: αλκοόλ, μπύρας, ενδιάμεσα προϊόντα αλκοόλ, ενεργειακά, καπνικά, καφέ και υγρά αναπλήρωσης ηλεκτρικών τσιγάρων, που άπτονται των τελωνειακών εισπράξεων (ν.2960/2001). Η σημαντική διαφορά του με το ΦΠΑ είναι ότι καθίσταται απαιτητός κατά τη θέση σε ανάλωση των παραπάνω προϊόντων, δηλαδή τη στιγμή που το προϊόν παράγεται ή εισάγεται στην ΕΕ. Υπάρχουν βέβαια και καθεστώτα αναστολής της πληρωμής του έως ότου το προϊόν περάσει σε καθεστώς ανάλωσης. Έγιναν τρεις διαδοχικές αυξήσεις στα αλκοολούχα (νόμοι: 3752/2009, 4303/2014, 4346/2015), τέσσερεις στα ενεργειακά (νόμοι: 3986/2011, 4092/2012, 4303/2014, 4389/2016) και πέντε στα καπνικά (νόμοι: 3845/2010, 4093/2012, 4303/2014,

4419/2016, 4389/2016). Από 01/01/2017 επιβλήθηκε ΕΦΚ στον καφέ (ΔΕΦΚ Φ 1188105ΕΞ2016 ΑΥΟ) και στο ηλεκτρονικό τσιγάρο (ΔΕΦΚ Φ Β 1182030ΕΞ2016) καθώς και από 01/01/2016 στο κρασί (ν. 4346/2015) ο οποίος όμως από 01/01/2019 έχει καταργηθεί. Σημαντικό μέτρο το 2012 υπήρξε και η εξίσωση του ΕΦΚ στο πετρέλαιο θέρμανσης με το πετρέλαιο κίνησης προκειμένου να παταχθεί η λαθρεμπορία λόγω των διαφορετικών συντελεστών. Στον ενεργειακό τομέα αναφέρουμε το παράδειγμα του πετρελαίου θέρμανσης, το οποίο από συντελεστή 60€/1000L ανατιμήθηκε σε 330€/1000L (ο συντελεστής του πετρελαίου κίνησης), αύξηση δηλαδή 450%!. Για την αντιστάθμιση της απώλειας ευημερίας των καταναλωτών, θεσπίστηκε ειδικό επίδομα θέρμανσης ως οικονομική ενίσχυση. Στη συνέχεια από το 2014 θεσπίστηκε συντελεστής 231€/1000L και το 2016 η ισχύουσα έως σήμερα τιμή των 280€/1000L όπως φαίνεται και στο διάγραμμα παρακάτω. Η υποχρεωτική εγκατάσταση του συστήματος εισροών-εκροών στις εγκαταστάσεις καυσίμων, η τοποθέτηση ηλεκτρονικού συστήματος γεωγραφικού προσδιορισμού (GPS, ν.3054/2002) στα βυτιοφόρα για τον έλεγχο της διαδρομής και παράδοσης και η επικείμενη λειτουργία του συστήματος διαχείρισης Πετρελαίου Θέρμανσης (ΔΙ.ΠΕ.ΘΕ.) της ΑΑΔΕ για την online παρακολούθηση διακίνησης του καυσίμου σε όλα τα στάδια από τον εκτελωνισμό μέχρι την παράδοση στον τελικό καταναλωτή, με την ταυτόχρονη υποχρέωση των πρατηριούχων στην καταχώρηση των τιμολογίων και αποδείξεων διανομής στο πληροφοριακό σύστημα ΗΦΑΙΣΤΟΣ (http://www.ifestos.mnec.gr) που πραγματοποιεί τις χρηματικές επιστροφές στους τελικούς πωλητές, θέτουν δικλείδες για την εν μέρει πάταξη του λαθρεμπορίου στη διακίνηση και την ορθή χρήση του πετρελαίου θέρμανσης.

Πίνακας 3-1: Εξέλιξη Φόρων Πετρελαίου Θέρμανσης

ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ
Εξέλιξη Φόρων ανά 1000 λίτρα(L)

ΕΤΟΣ/μήνας	ΕΦΚ/1000L	Μεταβολή	ΦΠΑ	Μεταβολή	Σύνολο Φόρων/1000L
2010	21		21		25,41
2011	21	0	23	9,52%	25,83
2012	60	185,70%	23	0	73,8
2013	330	450,00%	23	0	405,9
2014/4	330	0	23	0	405,9
2014/9	231	-30,00%	23	0	284,13
2016	280	21,20%	24	4,40%	347,2

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στην ακίνητη περιουσία η σημαντική αλλαγή ήρθε με τη αντικατάσταση όλων των προηγούμενων φόρων κατοικίας με τον Ενιαίο Φόρο Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ, ν.4223/2013) ο οποίος περιελάμβανε πλέον όλα τα ακίνητα κι επιβλήθηκε σε ιδιώτες και νομικά πρόσωπα, ενώ ξεκίνησε ως εισπρακτικός φόρος λόγω των μνημονιακών υποχρεώσεων, έχει παγιωθεί πλέον και αποτελεί σημαντικό κομμάτι εσόδων του κράτους. Μετά την επιβολή του, το ποσοστό των τακτικών φόρων περιουσίας στο ΑΕΠ ξεπερνά κατά πολύ αυτό του μέσου όρου της ΕΕ

3.6 Συμπεράσματα

Η Ελλάδα παρουσίασε μεγάλες ανισορροπίες: Το δημοσιονομικό έλλειμμά της από 10,2% του ΑΕΠ το 2008 έφτασε το 13,2% το 2013 και παρουσιάζει πλεόνασμα 1% το 2018 (Eurostat 2020a), το δημόσιο χρέος από 109,4% του ΑΕΠ το 2008 έφτασε στο 178,4% το 2013 και βρίσκεται στο 186,2% το 2018 (Eurostat, 2020b). Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών έχει ανέλθει στο 2,9% του ΑΕΠ (Eurostat, 2020c) και το εξωτερικό χρέος στο 142% του ΑΕΠ το 2018 (Eurostat, 2020d), στοιχεία που αντικατοπτρίζουν τη χαμηλή εξοικονόμηση και τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα της χώρας.

Για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, απαιτείται μια συνεχής και σημαντική προσπάθεια ενίσχυσης της φορολογικής διοίκησης. Οι ελεγκτικές διαδικασίες θα πρέπει να βελτιωθούν ακόμη περισσότερο μέσω εξειδικευμένου και καταρτισμένου προσωπικού και της βελτίωσης του ολοκληρωμένου συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών με άλλες υπηρεσίες και τράπεζες για διασταύρωση στοιχείων. Οι φορολογικές βάσεις πρέπει να αναθεωρηθούν με σκοπό τον εξορθολογισμό τόσο στην επιβολή των φόρων όσο και όλων των απαλλαγών και εκπτώσεων.

Παρά το γεγονός ότι έχουν γίνει σημαντικές δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις στη χώρα, η αποτελεσματικότητά τους στη συμβολή τους στην αποπληρωμή του δημόσιου χρέους της αμφισβητείται καθώς βρίσκεται στο 141,2% του ΑΕΠ το 2019 (Eurostat, 2020d).

Κεφάλαιο 4ο Μεθοδολογία της έρευνας

4.0 Εισαγωγή

Η μεθοδολογία της έρευνας αφορά το σύνολο των διαδικασιών και των μεθόδων που μπορούν να εφαρμοστούν, για την πραγματοποίηση μίας έρευνας. Στο κομμάτι της παρούσας διενεργηθείσας έρευνας, επιλέχθηκε η μέθοδος της χρήσης του δομημένου ερωτηματολογίου προκειμένου να απαντηθούν τα προς έρευνα ερωτήματα. Το εν λόγω ερωτηματολόγιο ξεκινάει με εισαγωγικό κείμενο στο οποίο περιγράφονται εν συντομία, οι λόγοι της έρευνας, η διαβεβαίωση στους ερωτούμενους περί της ανωνυμίας και της εχεμύθειας των προσωπικών τους στοιχείων καθώς και η αποκλειστική χρήση των συλλεχθέντων στοιχείων για το σκοπό της παρούσας εργασίας(Κ. Ζαφειρόπουλος, 2015 σ. 92-109).

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστεί η μεθοδολογία στην οποία βασίστηκε η παρούσα μελέτη. Θα παρουσιαστούν τα ερευνητικά ερωτήματα, ο σκοπός της μελέτης, το δείγμα της, το ερευνητικό εργαλείο, ο τρόπος συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων αλλά και τα αποτελέσματα της έρευνας.

Το κυρίως ερωτηματολόγιο αποτελείται από δύο ενότητες: η πρώτη περιλαμβάνει 4 ερωτήσεις κλειστού τύπου που αφορούν στη μελέτη των χαρακτηριστικών των ερωτούμενων και η δεύτερη από 15 ερωτήσεις κλειστού τύπου και 5 τύπου Likert, οι οποίες και αποτελούν τον πυρήνα του ερωτηματολογίου και έχουν άμεση σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα.

4.1 Βασικά ερευνητικά ερωτήματα[3]:

Στην παρούσα ενότητα θα γίνει αναφορά στα βασικά ερευνητικά ερωτήματα. Αυτά είναι τα ακόλουθα:

- Ποιες οι κύριες φορολογικές μεταρρυθμίσεις οι οποίες επιβλήθηκαν στη χώρα μέσω των μνημονίων συνεργασίας; Για ποιο λόγο επιβλήθηκαν αυτές; Μετά την αποτυχία που είχε η εφαρμογή των όρων του πρώτου μνημονίου και την απόκλιση από τους στόχους του με φορολογικά μέτρα τα οποία παρέμειναν και μάλιστα εφαρμόστηκαν για καιρό παρά τις αστοχίες που παρουσίασαν, τα παρόντα μάλιστα ενισχύθηκαν μέσα στα χρόνια μέσα από τα επόμενα μνημόνια που σχεδιάστηκαν από τη Τρόικα,

[3] Παράγραφος από την υποβληθείσα πρόταση εκπόνησης διατριβής επιπέδου μάστερ του ακαδημαϊκού έτους 2020-2021 στο πρόγραμμα σπουδών: Ευρωπαϊκή Πολιτική και Διακυβέρνηση της Σπανού Άννας

αποφασίστηκε η ανάπτυξη εναλλακτικών στρατηγικών φορολογικής διαχείρισης της ελληνικής οικονομίας. Ενδεικτικά αναφέρουμε την αλλαγή φορολογικής κλίμακας και αφορολόγητου, τη θέσπιση της εισφοράς αλληλεγγύης, τις αυξήσεις του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας. Το δεύτερο μνημόνιο φέρνει εκ νέου περικοπές σε μισθούς, επιδόματα, εφάπαξ και συντάξεις, μείωση του αφορολογήτου και κατάργηση φοροαπαλλαγών και βέβαια την αναμόρφωση του ΦΠΑ και την κατάργηση του ειδικού χαμηλού που για χρόνια υπήρχε στο νησιωτικό κομμάτι. Το τρίτο μνημόνιο έφερε ενδεικτικά ως μεταρρυθμίσεις τη θέσπιση του ΕΝΦΙΑ, την περαιτέρω μείωση σε συντάξεις και εφάπαξ, αύξηση ορίων συνταξιοδότησης, κατάργηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης (ΕΦΚ) που ίσχυε στα αλκοολούχα με προορισμό τα Δωδεκάνησα, αύξηση του ΕΦΚ σε καύσιμα, αλκοολούχα, τσιγάρα και μπύρα κ.α. προκειμένου να το ελληνικό χρέος να γίνει βιώσιμο με στόχο το ΑΕΠ να μειωθεί σε ποσοστό μικρότερο του 120%.

- Τι επιπτώσεις είχαν τα μέτρα στην οικονομία της χώρας; Η υπέρ-φορολόγηση στη χώρα μας είναι γεγονός μέσω των υψηλών φορολογικών συντελεστών και των αυξήσεων του ΦΠΑ και της κατάταξής της στις πρώτες θέσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ στα θέματα φορολογικών επιβαρύνσεων. Κατά πόσο όμως υπάρχει αποδοτικότητα αυτών μένει να διερευνηθεί και να απαντηθεί.

4.2 Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της έρευνας αποτέλεσε η διερεύνηση των απόψεων εργαζομένων σε τομείς της οικονομικής επιστήμης, αναφορικά με τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις και τις επιπτώσεις των μνημονίων στην Ελλάδα. Τα παραπάνω, συνοψίζονται στα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην έρευνα, τα οποία είναι τα εξής:

- Οι απόψεις των ερωτηθέντων αναφορικά με τους παράγοντες που ευθύνονται για την ύπαρξη υψηλού ποσοστού φοροδιαφυγής επηρεάζουν τις απόψεις τους ως προς τους παράγοντες που θα συμβάλλουν στη μείωση αυτής;
- Η άποψη των ερωτηθέντων αναφορικά με την καταλληλόλητα των μέτρων που επιβλήθηκαν στην Ελλάδα επηρεάζεις τις απόψεις που σχετίζονται με την φορολογία της χώρας και την αποτελεσματικότητα της;

4.3 Πληθυσμός και δείγμα της έρευνας

Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 33 ερωτηθέντες, οι οποίοι εργάζονται στον τομέα των οικονομικών και της οικονομικής επιστήμης. Πιο συγκεκριμένα, συμμετείχαν τόσο άνδρες όσο και γυναίκες, ενώ η πλειοψηφία αποτελείται από συμμετέχοντες 41 με 45 ετών και υπαλλήλους ΑΑΔΕ με προϋπηρεσία άνω των 20 ετών συνολικά.

4.4 Εργαλείο της έρευνας

Το εργαλείο της έρευνας αποτέλεσε ένα ερωτηματολόγιο 2 ενοτήτων, όπου στην πρώτη διερευνήθηκαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων και στη δεύτερη οι απόψεις τους για τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις και τις οικονομικές επιπτώσεις των μνημονίων στην Ελλάδα. Η πρώτη ενότητα αποτελείται συνολικά από 4 ερωτήσεις κλειστού τύπου. Η δεύτερη ενότητα απαρτίζεται από 15 ερωτήσεις κλειστού τύπου, εκ των οποίων 4 πολλαπλής επιλογής και 5 ερωτήσεις τύπου Likert με 5, 8, 6, 6 και 6 υποερωτήματα αντίστοιχα. Το ερωτηματολόγιο ήταν ανώνυμο, τα συλλεχθέντα στοιχεία χρησιμοποιήθηκαν μόνο για τους σκοπούς της διατριβής και η διάρκεια απάντησης ανήλθε σε περίπου 15 λεπτά.

4.5 Συλλογή δεδομένων

Λόγω της πανδημίας του Covid-19, το ερωτηματολόγιο στάλθηκε στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις όσων ερωτηθέντων συμφώνησαν να συμμετάσχουν. Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε σε μορφή Google forms, το οποίο εκτός από τις ερωτήσεις εμπεριείχε τον σκοπό της έρευνας και το χρόνο και τρόπο συμπλήρωσης του. Επιπλέον, οι ερωτηθέντες ενημερώθηκαν για την ανωνυμία της ταυτότητας και των απαντήσεων τους.

4.6 Ανάλυση δεδομένων

Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πρόγραμμα SPSS v.25 και το πρόγραμμα Microsoft Excel. Πιο συγκεκριμένα, στην περιγραφική στατιστική έγινε χρήση ποσοστών, μέσων τιμών και τυπικών αποκλίσεων, για την ανάλυση όλων των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου. Ακόμη, για την κατάλληλη παρουσίαση των αποτελεσμάτων χρησιμοποιήθηκαν πίνακες και γραφήματα. Στην επαγωγική στατιστική, με σκοπό την ανάδειξη συσχετίσεων, χρησιμοποιήθηκε ο γραμμικός συντελεστής συσχέτισης Pearson.

4.7 Αποτελέσματα έρευνας

4.7.1 Περιγραφική στατιστική

Στην παρούσα έρευνα διερευνώνται οι απόψεις ατόμων που σχετίζονται με την οικονομική επιστήμη και εργάζονται σε σχετικό κλάδο ως προς τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις και τις οικονομικές επιπτώσεις των μνημονίων στην Ελλάδα της κρίσης. Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε αποτελείται από 2 ενότητες, όπου αναλύονται τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων και οι απόψεις που προαναφέρθηκαν.

4.7.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Στην πρώτη ενότητα της περιγραφικής στατιστικής, σκιαγραφείται το δημογραφικό προφίλ των εργαζομένων του οικονομικού τομέα.

Στον Πίνακα 1 και το Γράφημα 1, είναι εμφανές πως το 51.5% του δείγματος αποτελείται από γυναίκες, ενώ το 48.5% αντιπροσωπεύουν οι άνδρες.

Πίνακας 1: Φύλο

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Άντρας	16	48.5	48.5
	Γυναίκα	17	51.5	100.0
	Σύνολο	33	100.0	

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 1: Φύλο

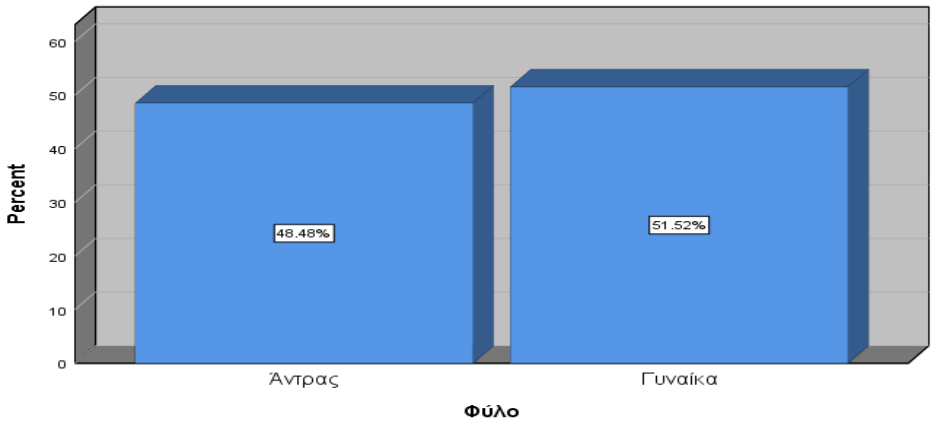

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 2 και το Γράφημα 2, αναλύεται η ηλικία των ερωτηθέντων. Το 27.3%

του δείγματος είναι από 41 έως 45 ετών, ενώ το 21.2% αγγίζουν όσοι είναι πάνω από 50 ετών. Επιπλέον, όσοι είναι από 36 έως 40 ή από 46 έως 50 ετών καταλαμβάνουν από 18.2% έκαστος και το υπόλοιπο 15.2% φτάνουν όσοι είναι από 25 έως 35 ετών.

Πίνακας 2: Ηλικία

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	25-35	5	15.2	15.2
	36-40	6	18.2	33.3
	41-45	9	27.3	60.6
	46-50	6	18.2	78.8
	Πάνω από 50	7	21.2	100.0
	Σύνολο	33	100.0	

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 2: Ηλικία

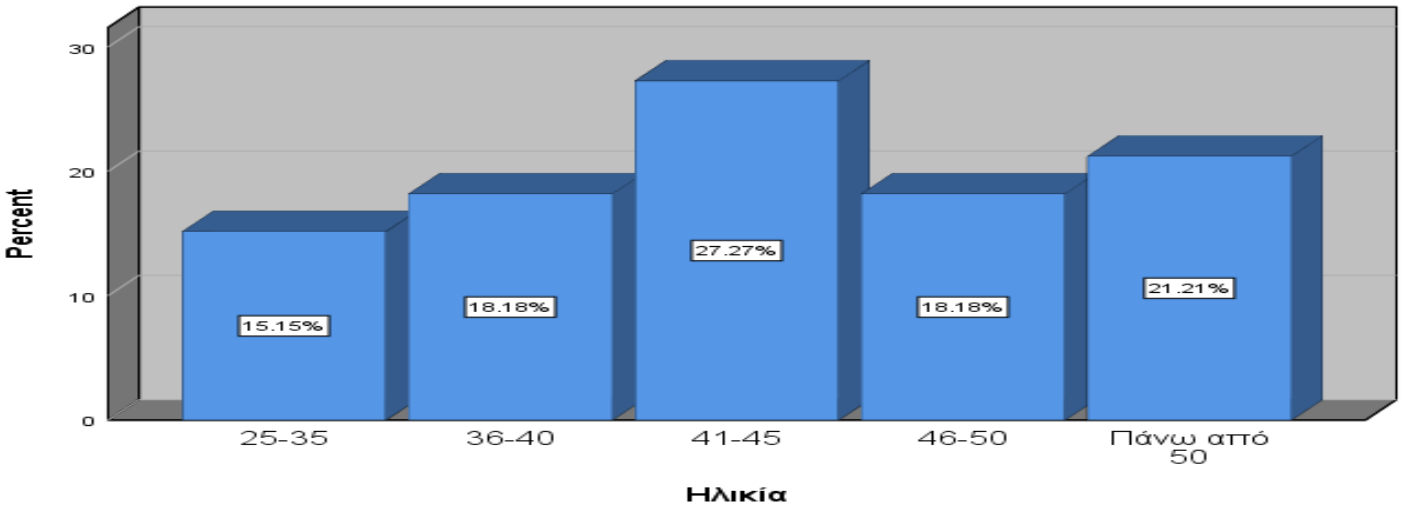

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 3 και το Γράφημα 3, παρατίθεται το επάγγελμα των ερωτηθέντων. Το 20% αγγίζουν οι υπάλληλοι ΑΑΔΕ, ενώ τα μέλη οικονομικού επιμελητηρίου, οι λογιστές και οι ελεύθεροι επαγγελματίες αγγίζουν από 16.7% ο καθένας. Το 13.3% ανήκει στου ιδιωτικούς υπαλλήλους, το 10% καταλαμβάνει η απάντηση «Άλλο» και το 6.7% αντιπροσωπεύουν οι δημόσιοι υπάλληλοι σε σχετικό οργανισμό.

Πίνακας 3: Επάγγελμα

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Μέλος οικονομικού επιμελητηρίου	5	16.7	16.7
	Υπάλληλος ΑΑΔΕ	6	20.0	36.7
	Λογιστής	5	16.7	53.3
	Ελεύθερος επαγγελματίας	5	16.7	70.0
	Δημόσιος υπάλληλος σε σχετικό οργανισμό	2	6.7	76.7
	Ιδιωτικός υπάλληλος	4	13.3	90.0
	Άλλο	3	10.0	100.0
	Σύνολο	30	100.0	
Ελλείπουσες	απαντήσεις	3		
Σύνολο		33		

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 3: Επάγγελμα

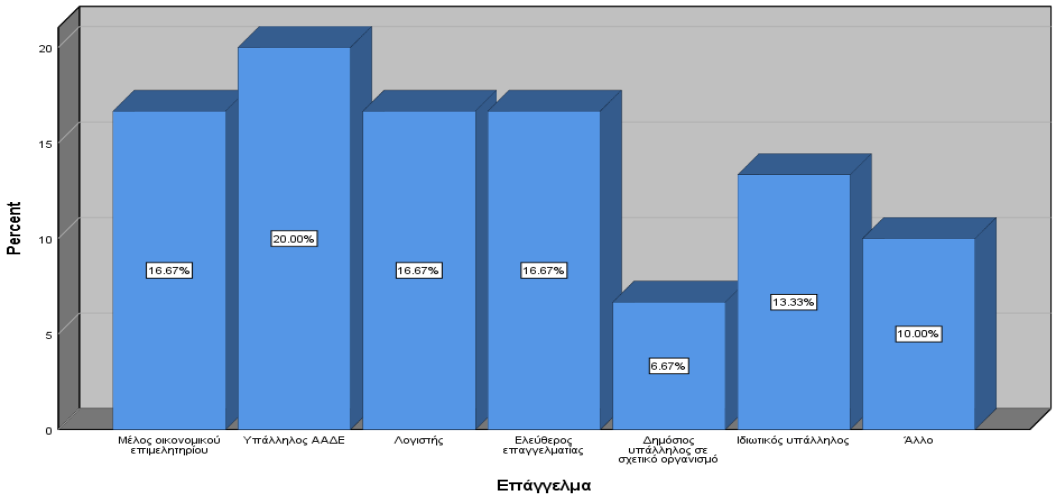

Πηγή: ιδία επεξεργασία

Συνεχίζοντας με την προϋπηρεσία των ερωτηθέντων, που αναλύεται στον Πίνακα 4 και το Γράφημα 4, φαίνεται πως το 28.1% του δείγματος εργάζεται στον τομέα πάνω από 20 έτη και το 25% εργάζεται 11 με 15 έτη. Το 21.9% εργάζεται 3 με 5 έτη, το 15.6% δηλώνει προϋπηρεσία από 16 έως 20 έτη και το 9.4% έχει προϋπηρεσία από 6 έως 10 έτη.

Πίνακας 4: Προϋπηρεσία στο χώρο

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	3-5	7	21.9	21.9
	6-10	3	9.4	31.3
	01/11/15	8	25.0	56.3
	16-20	5	15.6	71.9
	Πάνω από 20	9	28.1	100.0
	Σύνολο	32	100.0	
Ελλείπουσες	Απαντήσεις	1		
Σύνολο		33		

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 4: *Προϋπηρεσία στο χώρο*

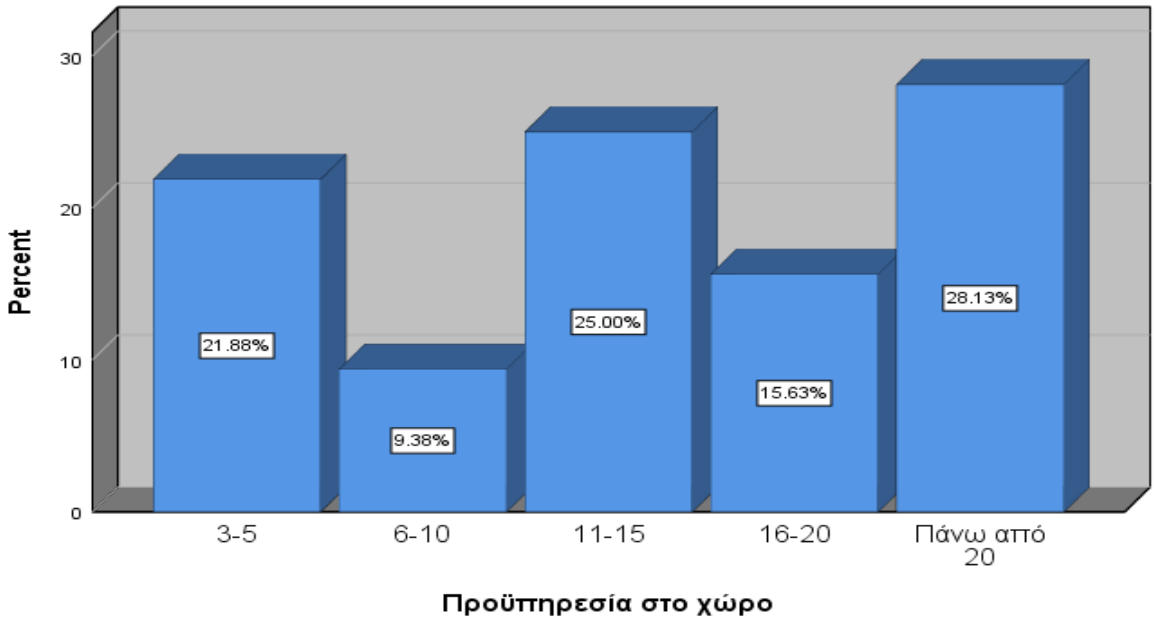

Πηγή: ιδία επεξεργασία

4.7.3 Απόψεις για τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις και τις οικονομικές επιπτώσεις

των μνημονίων στην Ελλάδα

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται οι ερωτήσεις που σχετίζονται με τις απόψεις των ερωτηθέντων για τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις και τις οικονομικές επιπτώσεις των μνημονίων.

Στον Πίνακα 5 και το Γράφημα 5, παρατίθεται η γνώμη των ερωτηθέντων σχετικά με το γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης που διαμόρφωσαν τα μνημόνια μετά την κρίση. Το 42.4% των ερωτηθέντων θεωρούν πως το επίπεδο είναι αρκετά υψηλό, το 36.4% το θεωρεί πολύ υψηλό και το 12.1% κανονικό. Ακόμη, το 6.1% το χαρακτηρίζει αρκετά χαμηλό και το 3% αγγίζει η απάντηση «Δεν γνωρίζω-Δεν απαντώ».

Πίνακας 5: Ποιά είναι η γνώμη σας σχετικά με το γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης που διαμόρφωσαν τα μνημόνια μετά τη κρίση στη χώρα μας

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Δεν γνωρίζω-Δεν απαντώ	1	3.0	3.0
	Αρκετά χαμηλό	2	6.1	9.1
	Κανονικό	4	12.1	21.2
	Αρκετά υψηλό	14	42.4	63.6
	Πολύ υψηλό	12	36.4	100.0
	Σύνολο	33	100.0	

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 5: Ποιά είναι η γνώμη σας σχετικά με το γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης που διαμόρφωσαν τα μνημόνια μετά τη κρίση στη χώρα μας

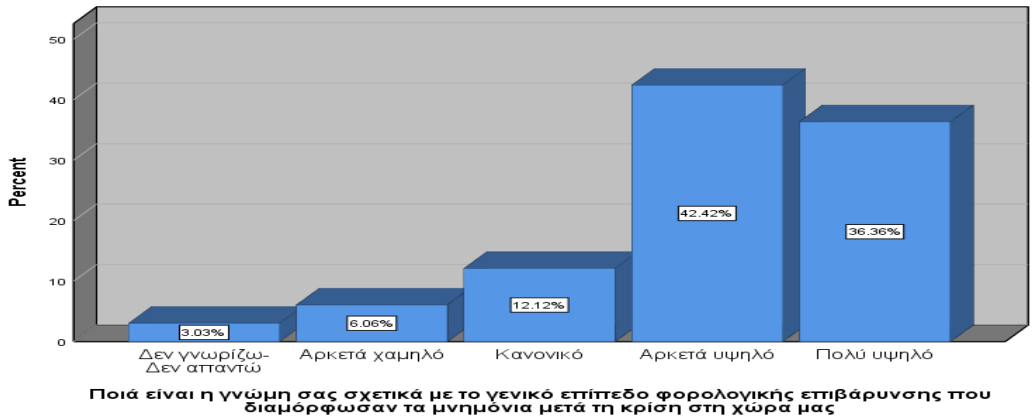

Πηγή: ιδία επεξεργασία

Στον Πίνακα 6 και το Γράφημα 6, παρουσιάζονται οι απόψεις των ερωτηθέντων ως προς την κατάσταση μετά την οικονομική κρίση. Οι απαντήσεις δέχονται τιμές από το 1 έως το 5 (1-Δε συμφωνώ καθόλου, 2-Συμφωνώ λίγο, 3-Συμφωνώ αρκετά, 4-Συμφωνώ πολύ, 5 Συμφωνώ πάρα πολύ) και όσο αυξάνεται ο μέσος όρος τόσο αυξάνεται κα η συμφωνία των ερωτηθέντων με την εκάστοτε δήλωση. Ανάμεσα στις απαντήσεις «Συμφωνώ αρκετά» και «Συμφωνώ πολύ», με τάση προς το δεύτερο, τοποθετείται το γεγονός οι συντελεστές του φόρου εισοδήματος είναι υψηλοί (3.70), ενώ με τάση προς το πρώτο τοποθετείται το γεγονός ότι όλα τα βάρη τα φέρει η μεσαία τάξη (3.38) και πως το σύστημα φορολογίας είναι περίπλοκο (3.38). Τέλος, οι ερωτηθέντες συμφωνούν αρκετά πως υπάρχουν πολλά «παραθυράκια» (3.19) και πως τιμωρούνται οι ειλικρινείς (3.19).

Πίνακας 6: Κατάσταση της Ελλάδας μετά την οικονομική κρίση

	Μέσος όρος	Τυπική Απόκλιση
Όλα τα βάρη τα φέρει η μεσαία τάξη	3.38	1.070
Υπάρχουν πάρα πολλά «παραθυράκια»	3.19	1.091
Οι συντελεστές του φόρου εισοδήματος είναι πολύ υψηλοί	3.70	0.883
Το σύστημα φορολογίας είναι αρκετά περίπλοκο για να είναι κατανοητό	3.38	0.942
Τιμωρούνται οι ειλικρινείς	3.19	1.061

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 7 και το Γράφημα 7, παρατίθενται οι λόγοι πολυπλοκότητας της νομοθεσίας μετά το πέρας της οικονομικής κρίσης και ως αποτέλεσμα των μνημονίων. Το 46.3% καταλαμβάνει η απάντηση «Όλα τα παραπάνω», ενώ το 26.8% ανήκει στις συχνές αλλαγές νόμων και τη μη εφαρμογή τους. Τα «παράθυρα» σε νόμους- οι «νόμιμες» απαλλαγές και η γραφειοκρατία καταλαμβάνουν από 9.8% των συνολικών απαντήσεων το καθένα και το 7.3% αγγίζει η άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων.

Πίνακας 7: Ποιοι είναι λόγοι πολυπλοκότητας της Νομοθεσίας μετά το πέρας της οικονομικής κρίσης και ως αποτέλεσμα των μνημονίων

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	11	26.8	26.8

	«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	4	9.8	36.6
	Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	3	7.3	43.9
	Γραφειοκρατία	4	9.8	53.7
	Όλα τα παραπάνω	19	46.3	100.0

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 7: Ποιοι είναι λόγοι πολυπλοκότητας της Νομοθεσίας μετά το πέρας της οικονομικής κρίσης και ως αποτέλεσμα των μνημονίων

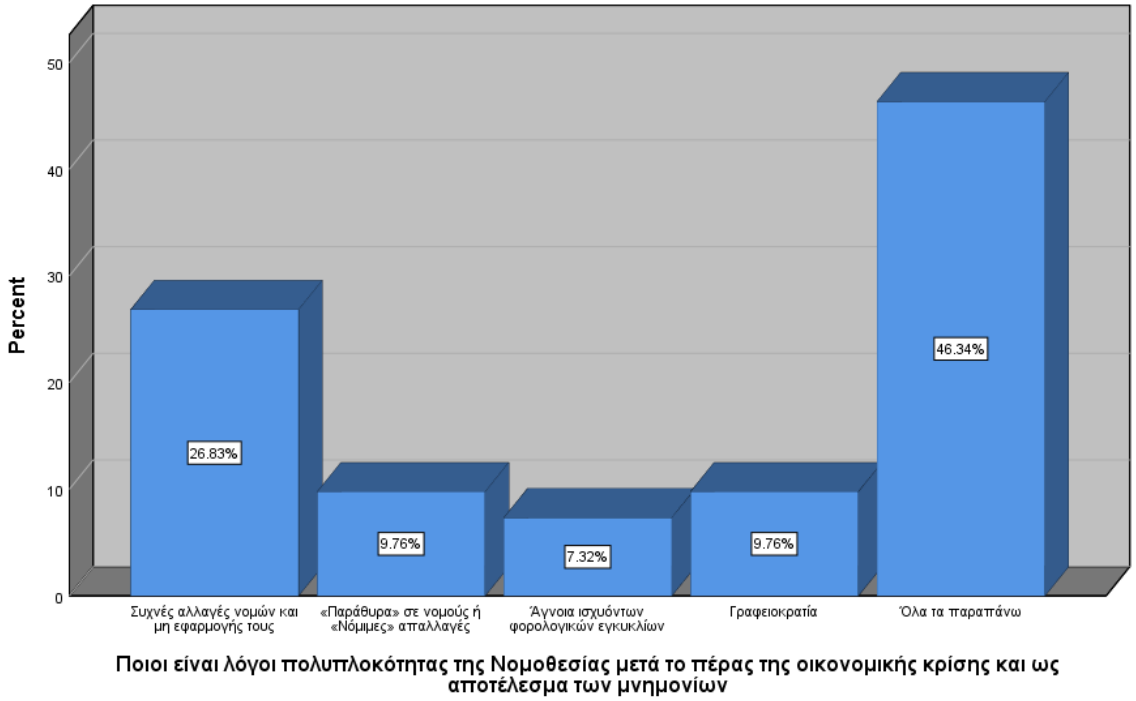

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 8 και το Γράφημα 8, παρουσιάζεται η άποψη των ερωτηθέντων αναφορικά με την φορολόγηση μετά το πέρας της οικονομικής κρίσης και ως αποτέλεσμα των μνημονίων. Το 33.8% των απαντήσεων σχετίζονται με υψηλούς συντελεστές φορολόγησης, το 26.2% αγγίζουν τα υψηλά τεκμήρια φορολόγησης και το 24.6% η άδικη φορολογική κλίμακα. Ακόμη, το 15.4% ανήκει στους επιπλέον των τακτικών φόρων.

Πίνακας 8: Πως αξιολογείται τη φορολόγηση μετά το πέρας της οικονομικής κρίσης και ως αποτέλεσμα των μνημονίων

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Υψηλοί συντελεστές φορολόγησης	22	33.8	33.8
	Υψηλά τεκμήρια φορολόγησης	17	26.2	60.0
	Επιπλέον των τακτικών φόρων-Περαίωση	10	15.4	75.4
	Άδικη φορολογική κλίμακα	16	24.6	100.0

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 8: Πως αξιολογείται τη φορολόγηση μετά το πέρας της οικονομικής κρίσης και ως αποτέλεσμα των μνημονίων

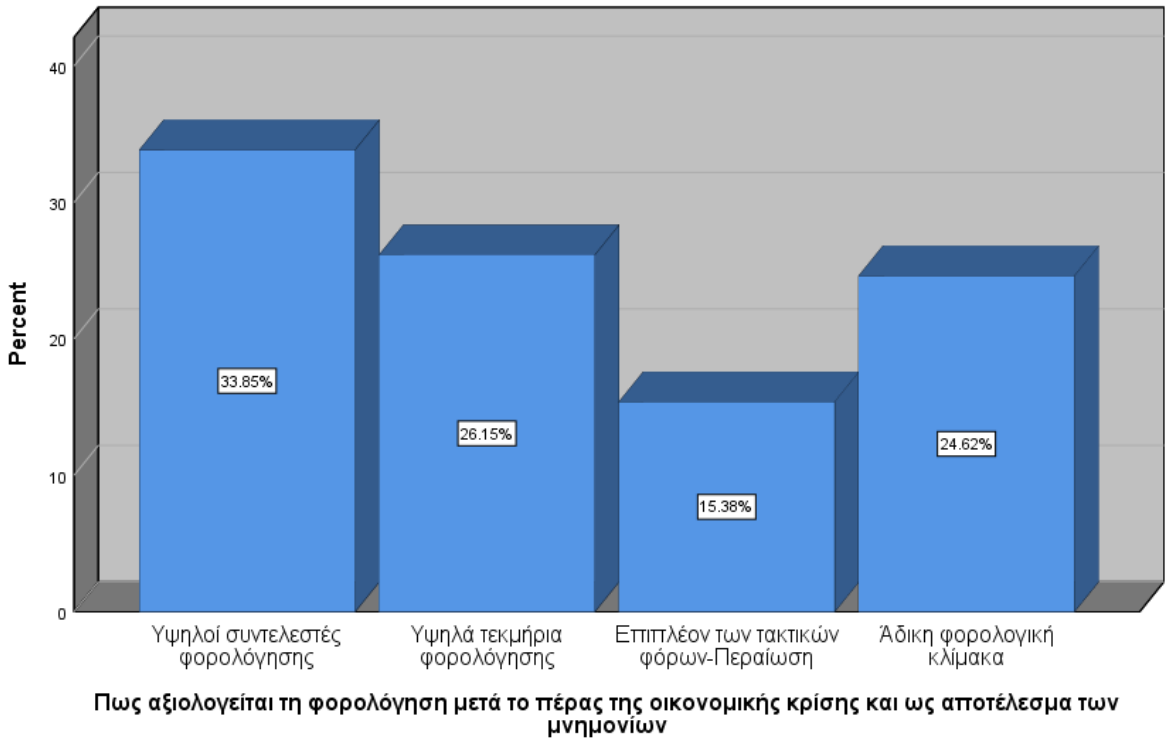

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 9 και το Γράφημα 9, παρουσιάζονται οι λόγοι φοροδιαφυγής μετά το πέρας της οικονομικής κρίσης και ως αποτέλεσμα των μνημονίων, σύμφωνα με την άποψη των ερωτηθέντων. Το 26.7% των συνολικών απαντήσεων σχετίζεται με την υπερβολική κοστολόγηση, το 22.7% με την αδιαφάνεια στην διαχείριση των δημοσίων εσόδων και το 21.3% με την ατιμωρησία. Ακόμη, η πολυπλοκότητα των φορολογικών ελέγχων αγγίζει το 16% και το 13.3% ανήκει στην έλλειψη παιδείας.

Πίνακας 9: Λόγοι φοροδιαφυγής μετά το πέρας της οικονομικής κρίσης και ως αποτέλεσμα των μνημονίων

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Έλλειψη παιδείας	10	13.3	13.3
	Πολυπλοκότητα φορολογικών ελέγχων	12	16.0	29.3
	Αδιαφάνεια στην διαχείριση των δημοσίων εσόδων	17	22.7	52.0
	Ατιμωρησία	16	21.3	73.3
	Υπερβολική φορολόγηση	20	26.7	100.0

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 9: Λόγοι φοροδιαφυγής μετά το πέρας της οικονομικής κρίσης και ως αποτέλεσμα των μνημονίων

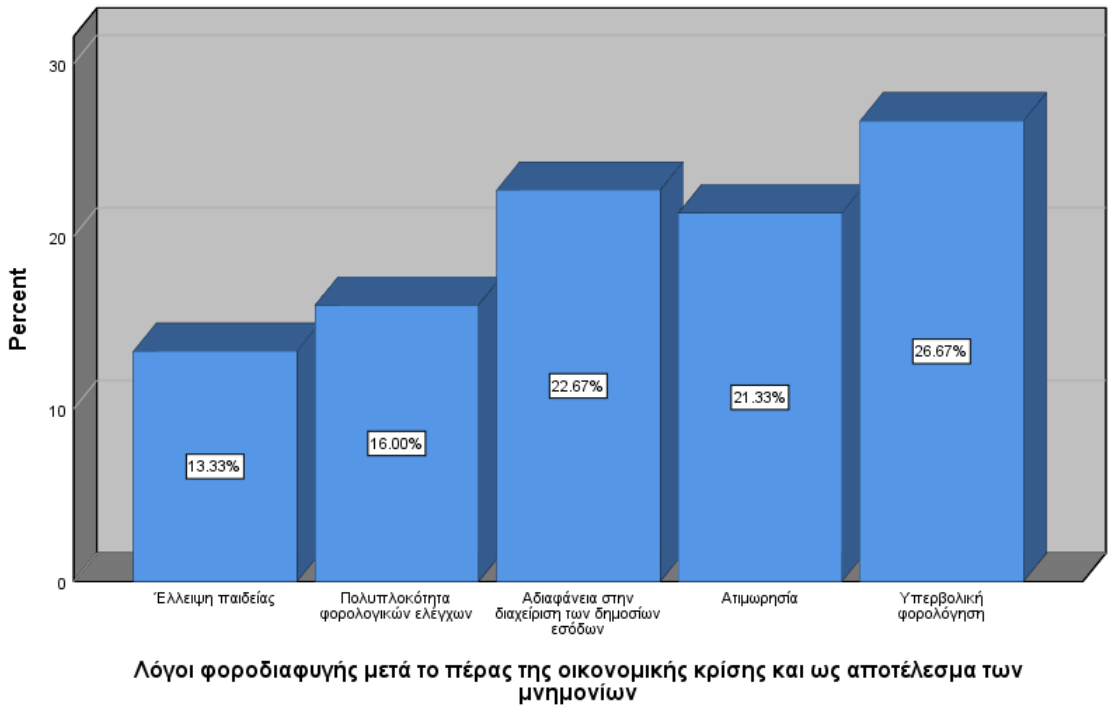

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 10 και το Γράφημα 10, παρουσιάζονται τα κριτήρια που επηρέασαν την αύξηση της φοροδιαφυγής μετά την οικονομική κρίση. Το 9.5% των συνολικών

απαντήσεων καταλαμβάνουν οι υψηλοί συντελεστές φορολόγησης, ενώ τα «παραθυράκια» σε νόμους και τα τεκμήρια φορολόγησης αγγίζουν από 7.7%. Το 6.8% καταλαμβάνει η κουλτούρα των φορολογούμενων και οι συχνές αλλαγές των νόμων, η σπατάλη δημόσιου χρήματος και η κακή διαχείριση αγγίζουν από 6.4% το καθένα. Συνεχίζοντας, φαίνεται πως η φορολογική κλίμακα και η δωροδοκία καταλαμβάνουν από 5.9% το καθένα, η γραφειοκρατία αγγίζει το 5.5% και η εξαγορά και οι επιπλέον τακτικοί φόροι φτάνουν το 4.5%. Ακόμη, η φορολογική συνείδηση αγγίζει το 4.1%, ενώ οι υπόλοιπες 6 απαντήσεις καταλαμβάνουν ποσοστά από 3.6% έως 2.3%.

Πίνακας 10: Κριτήρια που επηρέασαν μετά την οικονομική κρίση και ως αποτέλεσμα των μνημονίων την αύξηση της φοροδιαφυγής

Μεταβλητές	Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Επιχειρηματική ηθική	8	3.6	3.6
Φορολογική συνείδηση	9	4.1	7.7
Μορφωτικό επίπεδο	5	2.3	10.0
Κουλτούρα φορολογούμενων	15	6.8	16.8
Συχνές αλλαγές νόμων και μη κατανόηση τους	14	6.4	23.2
Παράθυρα σε νόμους ή «Νόμιμες» δράσεις	17	7.7	30.9
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών νόμων	7	3.2	34.1
Γραφειοκρατία	12	5.5	39.5
Σπατάλη δημόσιου χρήματος	14	6.4	45.9
Κακή διαχείριση	14	6.4	52.3
Μη απολογισμός διαχείρισης	8	3.6	55.9
Ελαφριές ποινές ή μείωση ποινής	7	3.2	59.1
Εξαγορά-Χρηματισμός	10	4.5	63.6

	Παραγραφή-Φορολογική αμνηστία	6	2.7	66.4
	Υψηλοί συντελεστές φορολόγησης	21	9.5	75.9
	Τεκμήρια φορολόγησης	17	7.7	83.6
	Επιπλέον τακτικοί φόροι	10	4.5	88.2
	Φορολογική κλίμακα	13	5.9	94.1
	Δωροδοκία	13	5.9	100.0

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 10: Κριτήρια που επηρέασαν μετά την οικονομική κρίση και ως αποτέλεσμα των μνημονίων την αύξηση της φοροδιαφυγής

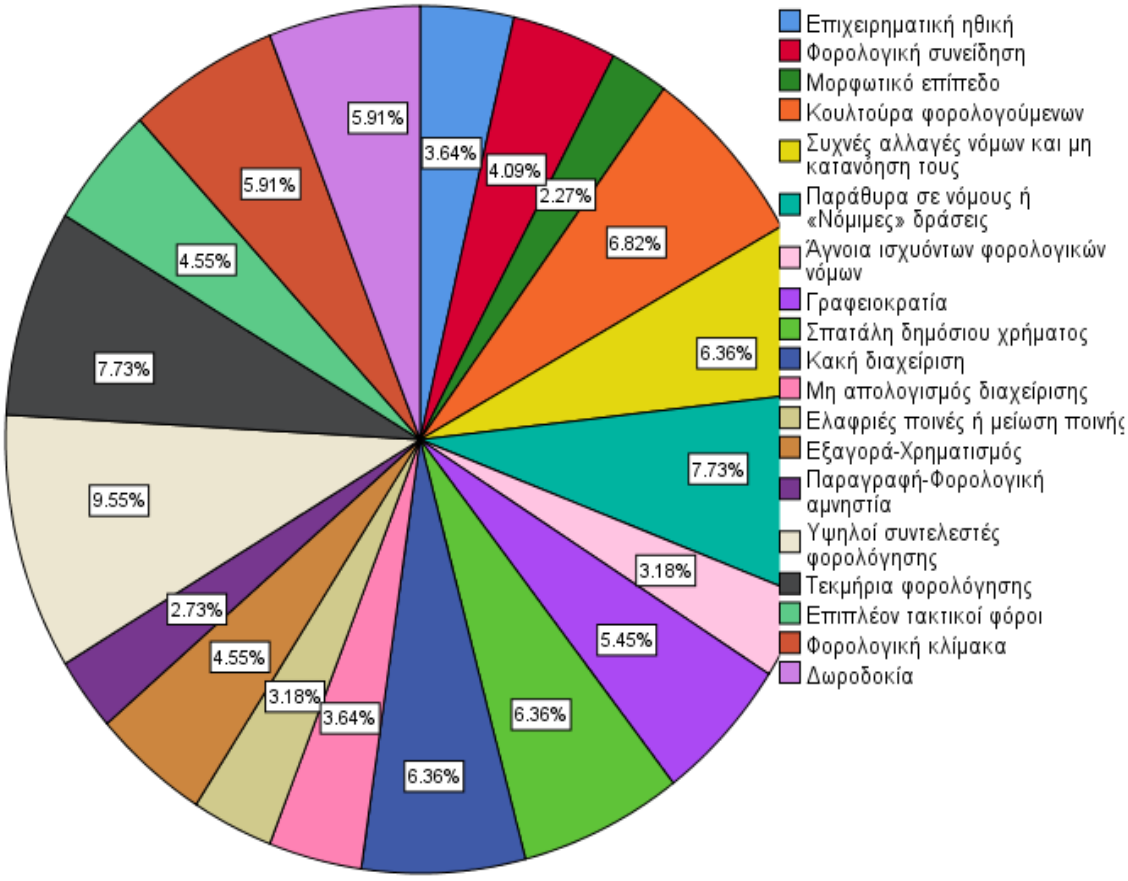

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 11 και το Γράφημα 11, είναι προφανές πως το 87.9% των ερωτηθέντων συμφωνούν πως μετά την οικονομική κρίση και ως αποτέλεσμα των μνημονίων, οι περισσότεροι φορολογούμενοι κρύβουν μέρος του εισοδήματος τους. Αντίθετα, το 12.1% καταλαμβάνουν όσοι διαφωνούν με την παραπάνω άποψη.

Πίνακας 11:

		Πιστεύεται μετά την οικονομική κρίση και ως αποτέλεσμα των μνημονίων ότι περισσότεροι φορολογούμενοι κρύβουν μέρος του εισοδήματος του		
		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Συμφωνώ	29	87.9	87.9
	Διαφωνώ	4	12.1	100.0
	Σύνολο	33	100.0	

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 11: Πιστεύεται μετά την οικονομική κρίση και ως αποτέλεσμα των μνημονίων ότι περισσότεροι φορολογούμενοι κρύβουν μέρος του εισοδήματος τ*ου*

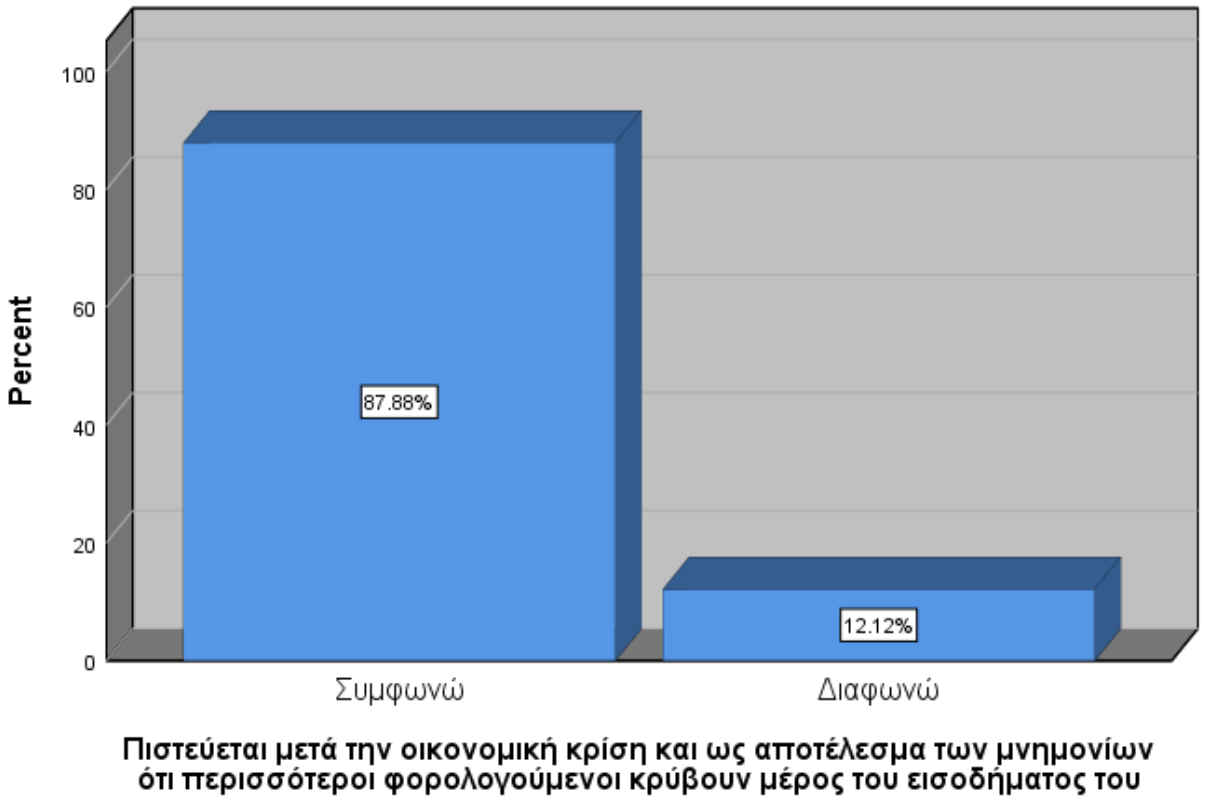

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 12 και το Γράφημα 12, παρατίθεται η συχνότητα εμφάνισης των παρακάτω φαινομένων μετά το πέρας της οικονομικής κρίσης, ως αποτέλεσμα των μνημονίων. Οι απαντήσεις δέχονται τιμές από το 1 έως το 5 (1-Καθόλου, 2-Λίγο, 3-Αρκετά, 4-Πολύ, 5-Πάρα πολύ) και όσο αυξάνεται ο μέσος όρος τόσο αυξάνεται και η συχνότητα εμφάνισης του εκάστοτε φαινομένου. Μεταξύ των απαντήσεων «Αρκετά» και «Πολύ», με τάση προς το δεύτερο, τοποθετείται η πολεοδομία (3.31), ενώ αρκετά συχνά παρουσιάζεται το φαινόμενο της οικονομικής συνδιαλλαγής στον τομέα της υγείας (3.06), τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (3.00), τις δημόσιες οικονομικές υπηρεσίες (2.88), τις υπηρεσίες συγκοινωνιών (2.77) και τα τελωνεία (2.75). Ακόμη, ανάμεσα στις απαντήσεις «Λίγο» και «Αρκετά», με τάση προς το δεύτερο, τοποθετείται η αστυνομία (2.59), ενώ με τάση προς το πρώτο οι δημόσιες επιχειρήσεις και οι οργανισμοί (2.47).

Πίνακας 12: Συχνότητα φαινομένων οικονομικής συνδιαλλαγής

	Μέσος όρος	Τυπική Απόκλιση
Υγεία	3.06	1.223
Πολεοδομία	3.31	1.256
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)	3.00	1.218
Υπηρεσίες Συγκοινωνιών (π.χ. ΚΤΕΟ)	2.77	1.230
Τελωνεία	2.75	1.218
Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (ΔΟΥ)	2.88	1.362
Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί (π.χ. ΔΕΗ, ΟΤΕ. ΕΥΔΑΠ)	2.47	1.244
Αστυνομία	2.59	1.132

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 13 και το Γράφημα 13, παρατίθενται οι λόγοι ύπαρξης υψηλού ποσοστού φοροδιαφυγής. Οι απαντήσεις, όπως και προηγουμένως, δέχονται τιμές από το 1 έως το 5 (1-Καθόλου, 2-Λίγο, 3-Αρκετά, 4-Πολύ, 5-Πάρα πολύ) και η αύξηση του μέσου όρου, συνεπάγεται με την αύξηση της συμβολής του εκάστοτε παράγοντα στη φοροδιαφυγή. Μεταξύ των απαντήσεων «Αρκετά» και «Πολύ», τείνοντας προς το δεύτερο, τοποθετούνται οι υψηλοί συντελεστές φορολόγησης (3.66) και η άδικη κατανομή των φόρων (3.52), ενώ με τάση προς το πρώτο βρίσκονται η διαφθορά και η κατασπατάληση του δημόσιο χρήματος (3.44) και η χαμηλή αποδοτικότητα αγαθών και υπηρεσιών (3.41).

Τέλος, αρκετά συμβάλλουν στη φοροδιαφυγή ο αναποτελεσματικός φοροελεγκτικός μηχανισμός (3.10) και οι συχνές αποφάσεις περαιώσεων και διαγραφής προστίμων (2.85).

Πίνακας 13: Συμβολή παραγόντων για τη φοροδιαφυγή

	Μέσος όρος	Τυπική Απόκλιση
Άδικη κατανομή των φόρων	3.52	1.271
Υψηλοί συντελεστές φορολόγησης έκτακτοι φόροι και τα λοιπά	3.66	1.181
Χαμηλή ανταποδοτικότητα αγαθών και υπηρεσιών	3.41	1.402
Συχνές αποφάσεις περαιώσεων -διαγραφής προστίμων	2.85	1.322
Αναποτελεσματικός φοροελεγκτικός μηχανισμός	3.10	1.175
Διαφθορά και κατασπατάληση δημοσίου χρήματος	3.44	1.458

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 14 και το Γράφημα 14, αναλύεται η άποψη των ερωτηθέντων ως προς το κατά πόσο συντελούν οι παρακάτω παράγοντες στη μείωση της φοροδιαφυγής. Οι απαντήσεις δέχονται τιμές από το 1 έως το 5 (1-Καθόλου, 2-Λίγο, 3-Αρκετά, 4-Πολύ, 5-Πάρα πολύ) και όσο αυξάνεται ο μέσος όρος, τόσο αυξάνεται και η συμβολή του εκάστοτε παράγοντα στη μείωση της φοροδιαφυγής. Οι συμμετέχοντες θεωρούν πως η δίκαιη κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης (3.88) και η μείωση φορολογικών συντελεστών και εκτάκτων εισφορών τελών (3.84) συμβάλλουν πολύ στη μείωση της φοροδιαφυγής. Ακόμη, ανάμεσα στις απαντήσεις «Αρκετά» και «Πολύ», με τάση προς το δεύτερο, βρίσκεται η καταπολέμηση της διαφθοράς (3.71), η βελτίωση κοινωνικών παροχών (3.66), οι εξονυχιστικοί έλεγχοι (3.60) και τα αυστηρότερα πρόστιμα (3.50).

Πίνακας 14: Συμβολή παραγόντων στη μείωση της φοροδιαφυγής

	Μέσος όρος	Τυπική Απόκλιση
Καταπολέμηση διαφθοράς (χρηματισμός, χειραγώγηση διαδικασιών, νόθευση διαγωνισμών, κλπ)	3.71	1.243
Εξονυχιστικοί έλεγχοι και βελτίωση φοροελεγκτικού μηχανισμού	3.60	1.192
Αυστηρότερα Πρόστιμα και αποφυγή χαριστικών νόμων	3.50	1.225
Βελτίωση κοινωνικών παροχών (υγεία παιδεία κλπ)	3.66	1.310
Μείωση φορολογικών συντελεστών και έκτακτων εισφορών τελών	3.84	1.098
Δίκαιη κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης	3.88	1.129

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 15 και το Γράφημα 15, παρουσιάζονται οι λόγοι που δυσκολεύουν την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας. Οι απαντήσεις δέχονται τιμές από το 1 έως το 5 (1-Καθόλου, 2-Λίγο, 3-Αρκετά, 4-Πολύ, 5-Πάρα πολύ) με την αύξηση του μέσου όρου να συνεπάγεται με την αύξηση της συμφωνίας πως ο εκάστοτε παράγοντας αποτελεί τροχοπέδη στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας. Πολύ οι ερωτηθέντες θεωρούν πως δυσχεραίνει το έργο αυτό η ατιμωρησία των παρανομούντων (3.97), η έλλειψη πολιτικής βούλησης (3.91), η ύπαρξη μαύρου χρήματος (3.88) και η γραφειοκρατία (3.79). Ανάμεσα στις απαντήσεις «Αρκετά» και «Πολύ», με τάση προς το δεύτερο, κατατάσσεται η κατάχρηση δημοσίου χρήματος (3.72) και οι υψηλές φορολογικές και ασφαλιστικές εισφορές (3.61).

Πίνακας 15: Φαινόμενα που δυσχεραίνουν την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας

	Μέσος όρος	Τυπική Απόκλιση
Έλλειψη πολιτικής βούλησης	3.91	1.071
Υψηλές φορολογικές και ασφαλιστικές εισφορές χωρίς ανάλογη ανταποδοτικότητα	3.61	1.248
Γραφειοκρατία, πολυνομία και Κρατικός Παρεμβατισμός	3.79	1.023
Ύπαρξη μαύρου χρήματος από παράνομες δραστηριότητες λαθρεμπόριο, ναρκωτικά, κλοπές κλπ	3.88	1.193
Κατάχρηση δημοσίου χρήματος και τα λοιπά	3.72	1.143
Ατιμωρησία παρανομούντων, οικονομική κρίση και υψηλά ποσοστά ανεργίας	3.97	1.031

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 16 και το Γράφημα 16, αναλύεται η άποψη των ερωτηθέντων αναφορικά με το κατά πόσο η αυστηρή φορολογία βοήθησε την οικονομία της Ελλάδας. Όσοι διαφωνούν πολύ ή είναι ουδέτεροι καταλαμβάνουν από 30.3%, το 18.2% ανήκει σε όσους συμφωνούν πολύ, το 15.2% διαφωνούν πολύ και το 6.1% συμφωνούν στον ύψιστο βαθμό.

Πίνακας 16: Η αυστηρή φορολογία βοήθησε την οικονομία της Ελλάδας

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Διαφωνώ πάρα πολύ	5	15.2	15.2
	Διαφωνώ πολύ	10	30.3	45.5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	10	30.3	75.8
	Συμφωνώ πολύ	6	18.2	93.9
	Συμφωνώ πάρα πολύ	2	6.1	100.0
	Σύνολο	33	100.0	

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 16: Η αυστηρή φορολογία βοήθησε την οικονομία της Ελλάδας

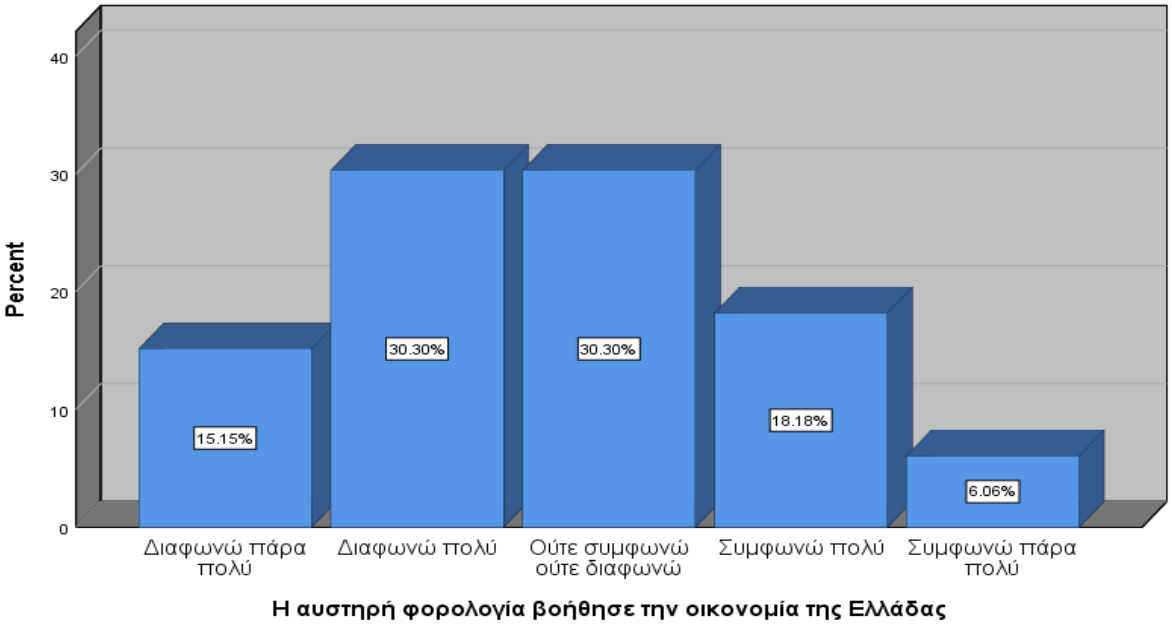

Πηγή: ιδία επεξεργασία

Στον Πίνακα 17 και το Γράφημα 17, είναι εμφανές πως το 57.6% των συμμετεχόντων συμφωνούν πολύ πως η αυστηρή φορολογία επηρέασε τους περισσότερους κλάδους και ενίσχυσε τη φοροδιαφυγή, το 27.3% συμφωνεί απόλυτα και το 15.2% αντιπροσωπεύουν όσοι έχουν ουδέτερη στάση ως προς την άποψη αυτή.

Πίνακας 17: Η αυστηρή φορολογία επηρέασε τους περισσότερους κλάδους και ενίσχυσε τη φοροδιαφυγή

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5	15.2	15.2
	Συμφωνώ πολύ	19	57.6	72.7
	Συμφωνώ πάρα πολύ	9	27.3	100.0
	Σύνολο	33	100.0	

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 17: Η αυστηρή φορολογία επηρέασε τους περισσότερους κλάδους και ενίσχυσε τη φοροδιαφυγή

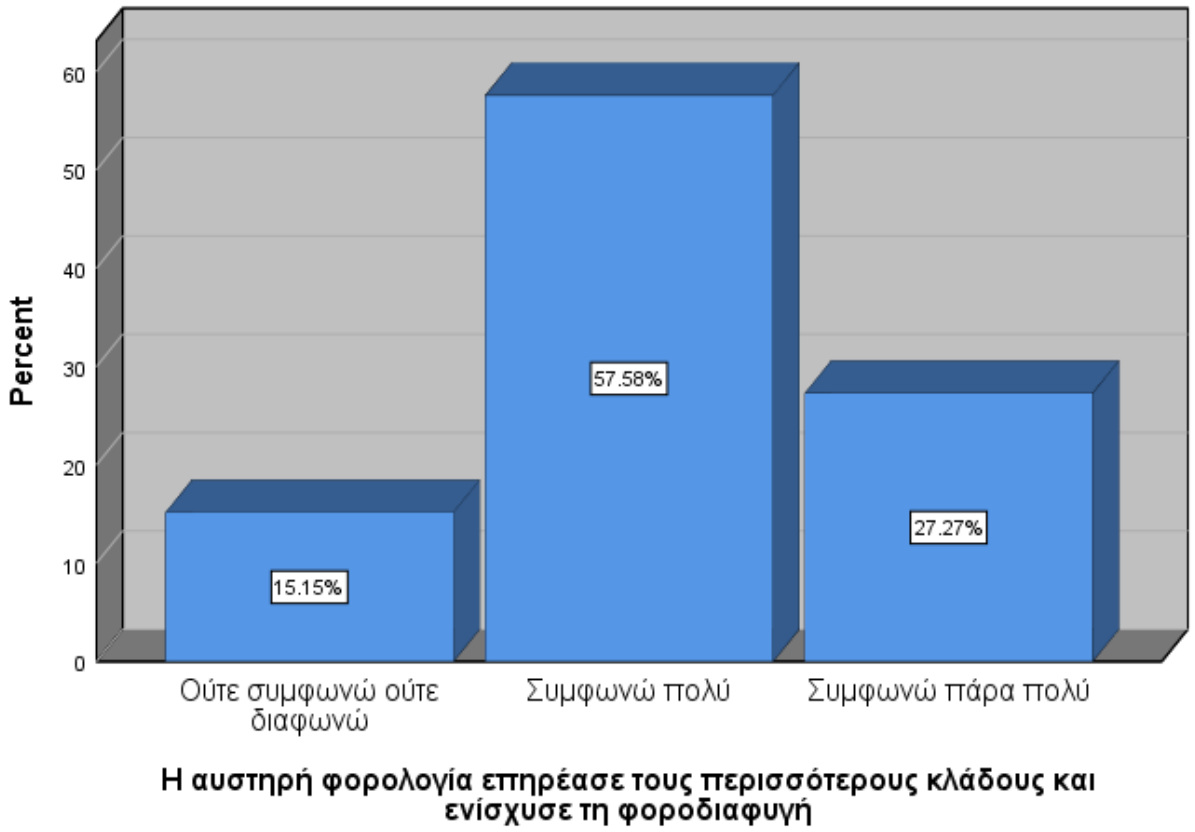

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 18 και το Γράφημα 18, παρατίθεται το κατά πόσο τα μνημόνια δεν λειτούργησαν θετικά για την ελληνική οικονομία. Το 36.4% των ερωτηθέντων είναι ουδέτεροι ως προς την παραπάνω άποψη, το 30.3% συμφωνεί πάρα πολύ, το 21.2% συμφωνεί πολύ και μόλις το 12.1% διαφωνεί πολύ.

Πίνακας 18: Τα μνημόνια δεν λειτούργησαν θετικά για την ελληνική οικονομία

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Διαφωνώ πολύ	4	12.1	12.1
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	12	36.4	48.5
	Συμφωνώ πολύ	7	21.2	69.7
	Συμφωνώ πάρα πολύ	10	30.3	100.0
	Σύνολο	33	100.0	

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 18: Τα μνημόνια δεν λειτούργησαν θετικά για την ελληνική οικονομία

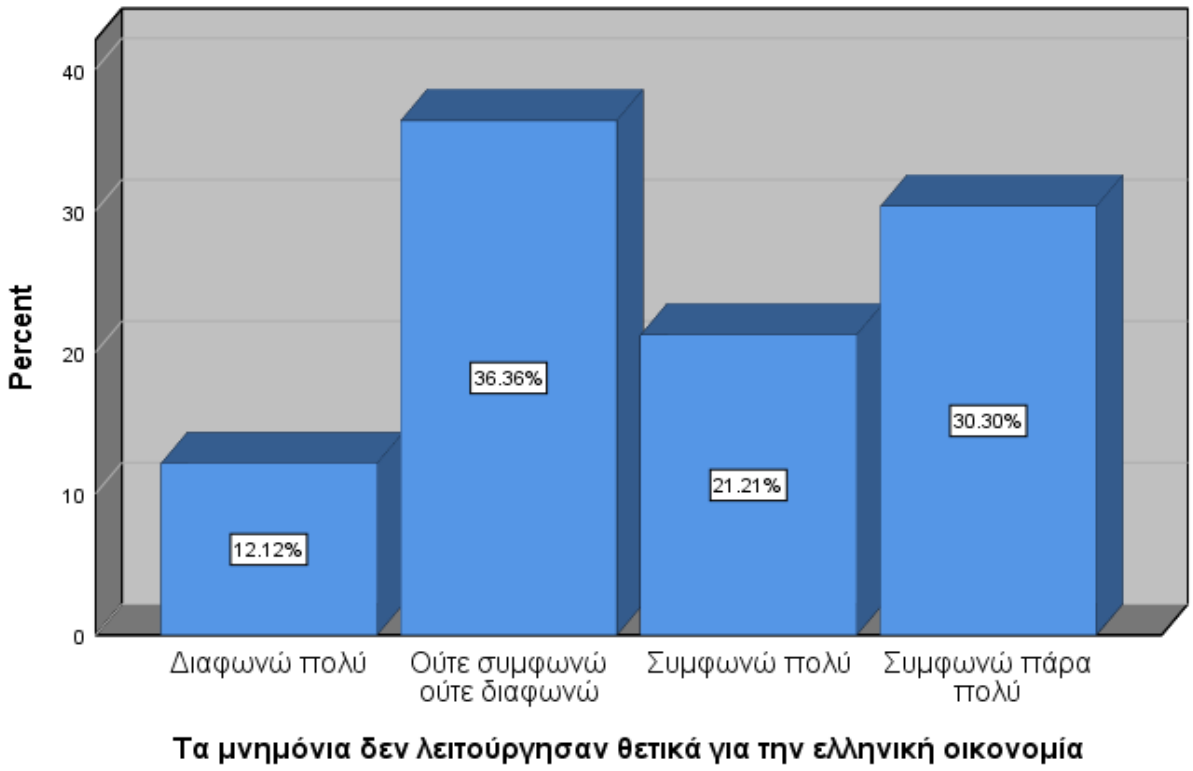

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 19 και το Γράφημα 19, παρατηρείται πως το 54.5% των ερωτηθέντων συμφωνούν πολύ πως οι άμεσοι και οι έμμεσοι φόροι δεν κατέστησαν αποτελεσματικοί για την μεγέθυνση της οικονομίας, το 27.2% είναι ουδέτερο με την παραπάνω άποψη και το 18.2% συμφωνεί πάρα πολύ.

Πίνακας 19: Οι άμεσοι και έμμεσοι φόροι δεν κατέστησαν αποτελεσματικοί για την μεγέθυνση της οικονομίας

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9	27.3	27.3
	Συμφωνώ πολύ	18	54.5	81.8
	Συμφωνώ πάρα πολύ	6	18.2	100.0
	Σύνολο	33	100.0	

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 19: Οι άμεσοι και έμμεσοι φόροι δεν κατέστησαν αποτελεσματικοί για την μεγέθυνση της οικονομίας

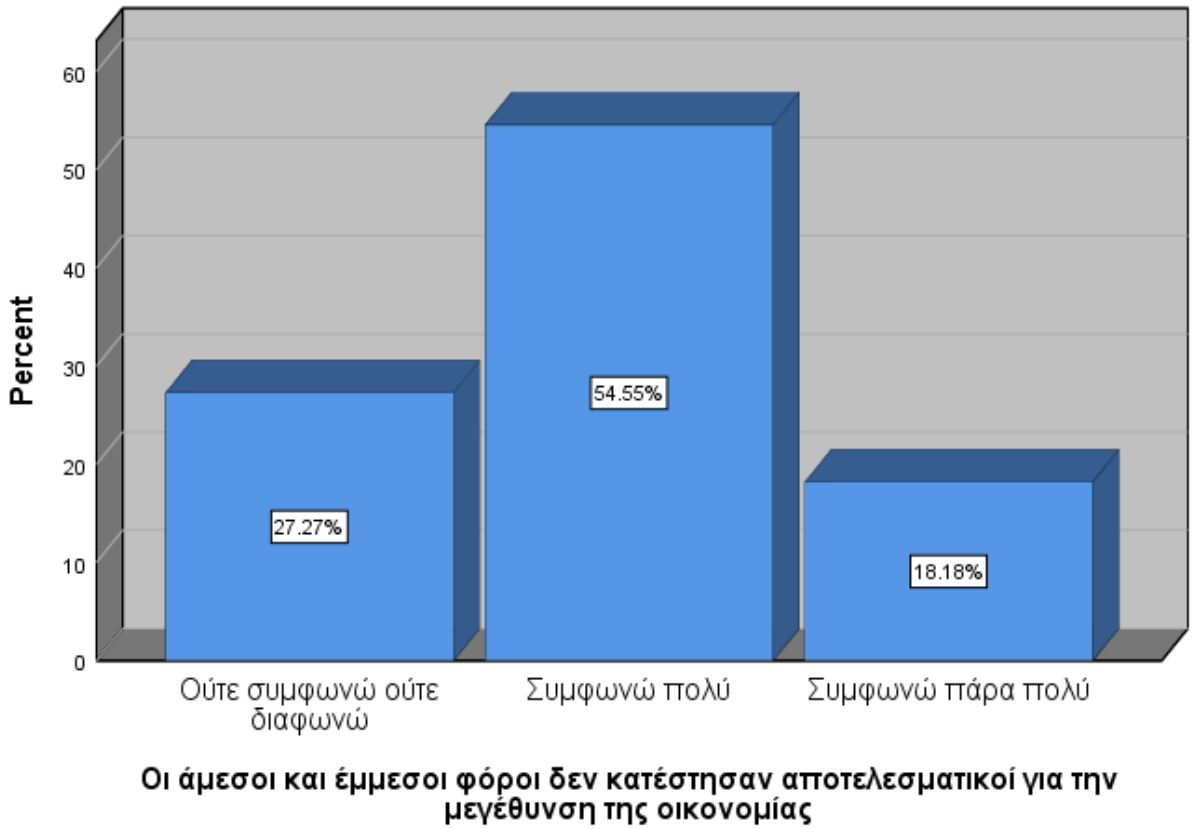

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 20 και το Γράφημα 20, παρουσιάζεται το κατά πόσο οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις ήταν οι κατάλληλες για την ελληνική οικονομία, σύμφωνα με τους ερωτηθέντες. Το 42.4% είναι ουδέτερο ως προς την παραπάνω άποψη, το 33.3% διαφωνεί πολύ, ενώ όσοι διαφωνούν πάρα πολύ ή συμφωνούν πολύ καταλαμβάνουν από 12.1% έκαστος.

Πίνακας 20: Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις ήταν οι κατάλληλες για την ελληνική οικονομία

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Διαφωνώ πάρα πολύ	4	12.1	12.1
	Διαφωνώ πολύ	11	33.3	45.5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	14	42.4	87.9
	Συμφωνώ πολύ	4	12.1	100.0
	Σύνολο	33	100.0	

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 20: Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις ήταν οι κατάλληλες για την ελληνική οικονομία

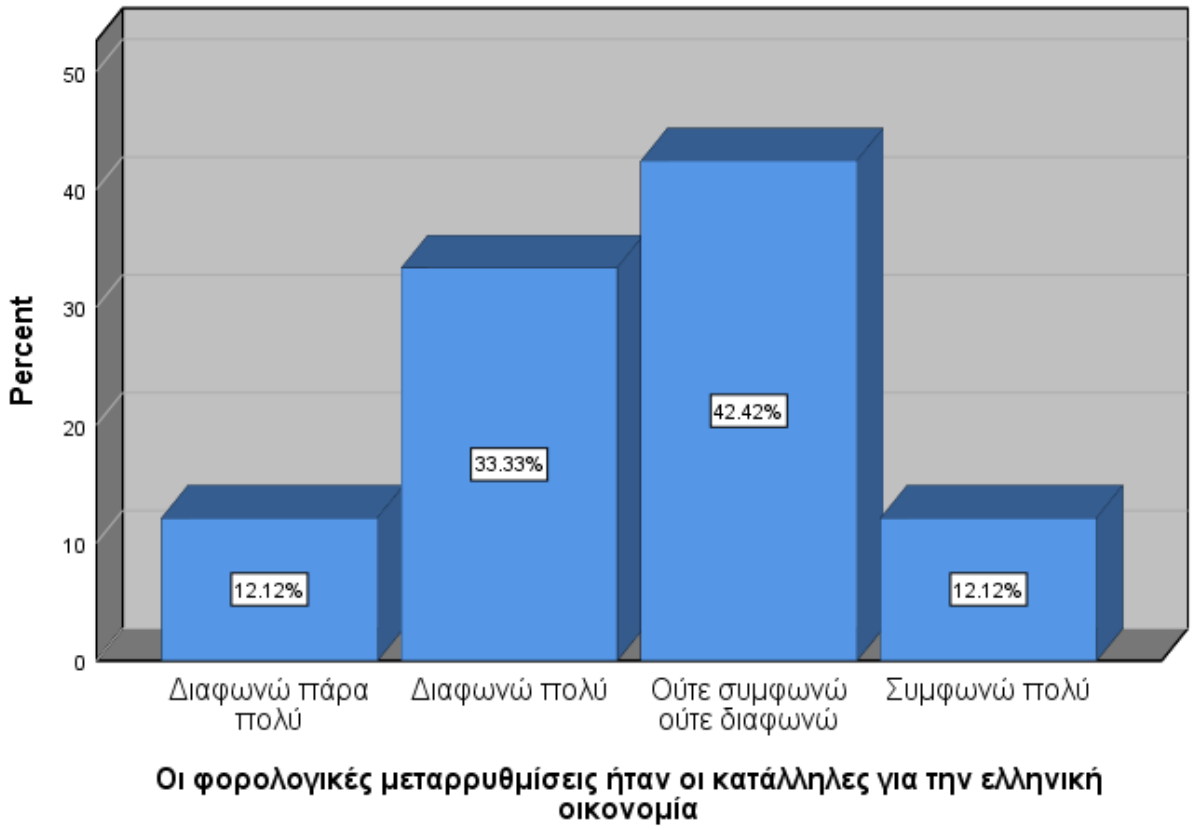

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 21 και το Γράφημα 21, παρατίθεται το κατά πόσο οι αλλαγές του ΦΠΑ ήταν οι κατάλληλες κατά τη διάρκεια των μεταρρυθμίσεων την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Το 39.4% των ερωτηθέντων διαφωνούν πολύ, το 24.2% διατηρεί ουδέτερη στάση, το 21.2% διαφωνεί πάρα πολύ, ενώ όσοι συμφωνούν πολύ ή πάρα πολύ καταλαμβάνουν το 9.1% και το 6.1% αντίστοιχα.

Πίνακας 21: Οι αλλαγές του ΦΠΑ ήταν οι κατάλληλες κατά τη διάρκεια των μεταρρυθμίσεων τη περίοδο της οικονομικής κρίσης

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Διαφωνώ πάρα πολύ	7	21.2	21.2
	Διαφωνώ πολύ	13	39.4	60.6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	8	24.2	84.8
	Συμφωνώ πολύ	3	9.1	93.9

	Συμφωνώ πάρα πολύ	2	6.1	100.0
	Σύνολο	33	100.0	

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 21: Οι αλλαγές του ΦΠΑ ήταν οι κατάλληλες κατά τη διάρκεια των μεταρρυθμίσεων τη περίοδο της οικονομικής κρίσης

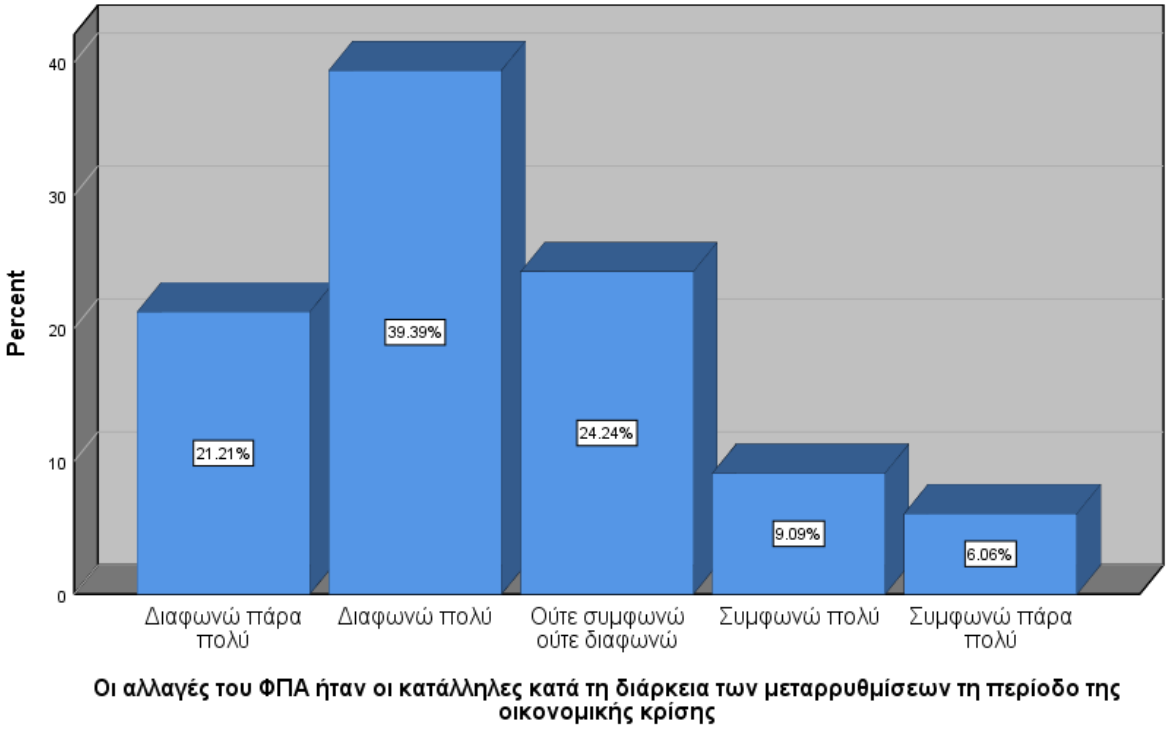

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Στον Πίνακα 22 και το Γράφημα 22, παρουσιάζεται το κατά πόσο οι ερωτηθέντες συμφωνούν με το ότι η υπερ-φορολόγηση ήταν αποδοτική για την ελληνική οικονομία. Το 36.4% αγγίζουν όσοι διαφωνούν πολύ, το 33.3% του δείγματος διαφωνεί πάρα πολύ και το 18.2% ούτε διαφωνεί ούτε συμφωνεί. Ακόμη, το 9.1% αγγίζουν όσοι συμφωνούν πολύ και το 3% ανήκει σε όσους συμφωνούν πάρα πολύ.

Πίνακας 22: Η υπέρ-φορολόγηση ήταν αποδοτική για την ελληνική οικονομία

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Διαφωνώ πάρα πολύ	11	33.3	33.3

	Διαφωνώ πολύ	12	36.4	69.7
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	6	18.2	87.9
	Συμφωνώ πολύ	3	9.1	97.0
	Συμφωνώ πάρα πολύ	1	3.0	100.0
	Σύνολο	33	100.0	

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 22*:* Η υπέρ-φορολόγηση ήταν αποδοτική για την ελληνική οικονομία

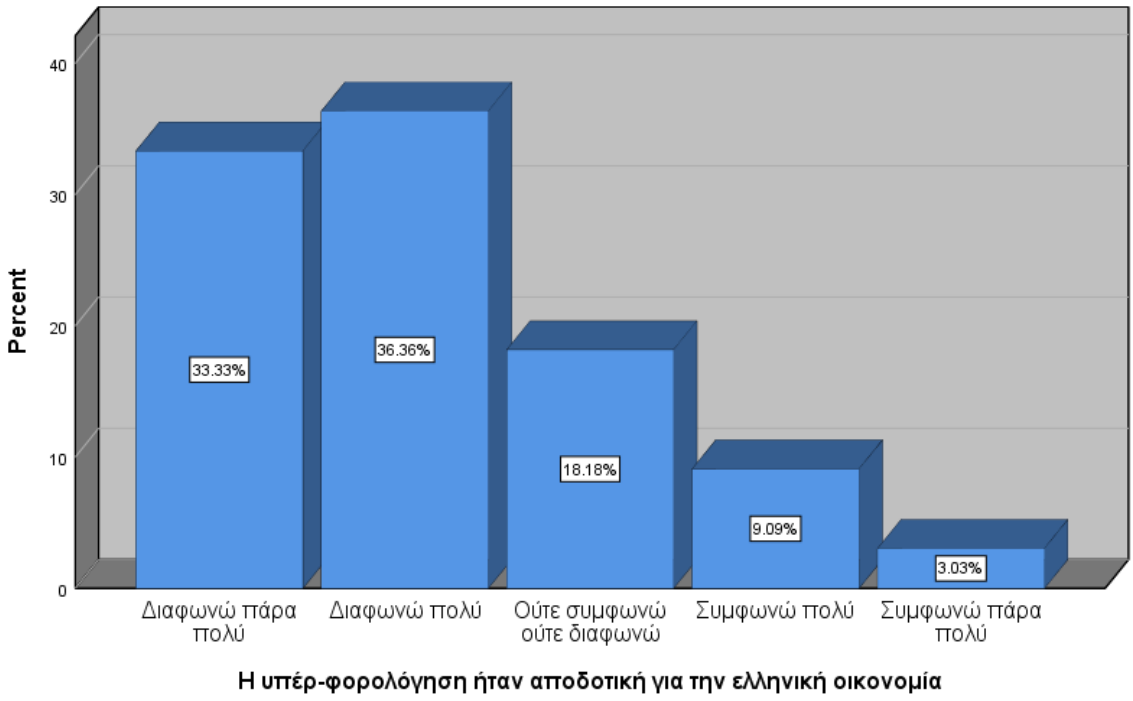

Πηγή: ιδία επεξεργασία

Στον Πίνακα 23 και το Γράφημα 23, φαίνεται πως το 36.4% των ερωτηθέντων διαφωνούν πολύ πως το ΑΕΠ της χώρας επηρεάστηκε θετικά από τα μέτρα την περίοδο της οικονομικής κρίσης, το 27.3% συμφωνεί πολύ, το 24.2% είναι ουδέτερο και το υπόλοιπο 12.1% διαφωνεί πάρα πολύ.

Πίνακας 23: Το ΑΕΠ της χώρας επηρεάστηκε θετικά από τα μέτρα την περίοδο της οικονομικής κρίσης

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Διαφωνώ πάρα πολύ	4	12.1	12.1
	Διαφωνώ πολύ	12	36.4	48.5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	8	24.2	72.7
	Συμφωνώ πολύ	9	27.3	100.0
	Σύνολο	33	100.0	

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 23: Το ΑΕΠ της χώρας επηρεάστηκε θετικά από τα μέτρα την περίοδο της οικονομικής κρίσης

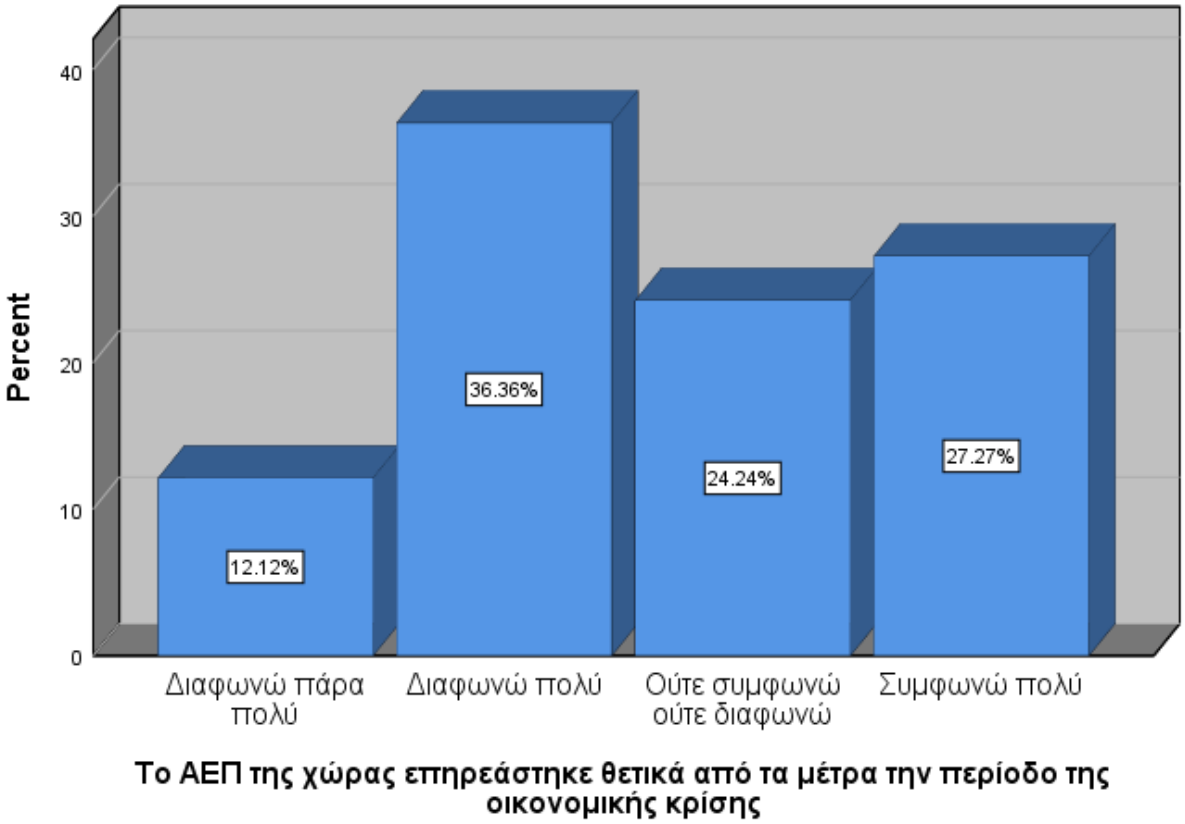

Πηγή: ιδία επεξεργασία

Στον Πίνακα 24 και το Γράφημα 24, παρουσιάζεται το κατά πόσο τα φορολογικά μέτρα που επιβλήθηκαν ήταν τα κατάλληλα, σύμφωνα με την άποψη των ερωτηθέντων. Το 46.9% των ερωτηθέντων διαφωνούν πολύ, το 28.1% ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν, το 21.9% διαφωνούν πάρα πολύ και το 3.1% των συμμετεχόντων συμφωνούν πολύ.

Πίνακας 24: Τα φορολογικά μέτρα που επιβλήθηκαν ήταν τα κατάλληλα

		Συχνότητα	ποσοστό πραγματικών απαντήσεων	αθροιστικό ποσοστό
Μεταβλητές	Διαφωνώ πάρα πολύ	7	21.9	21.9
	Διαφωνώ πολύ	15	46.9	68.8
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9	28.1	96.9
	Συμφωνώ πολύ	1	3.1	100.0
	Σύνολο	32	100.0	
Ελλείπουσες	Απαντήσεις	1		
Σύνολο		33		

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Γράφημα 24: Τα φορολογικά μέτρα που επιβλήθηκαν ήταν τα κατάλληλα

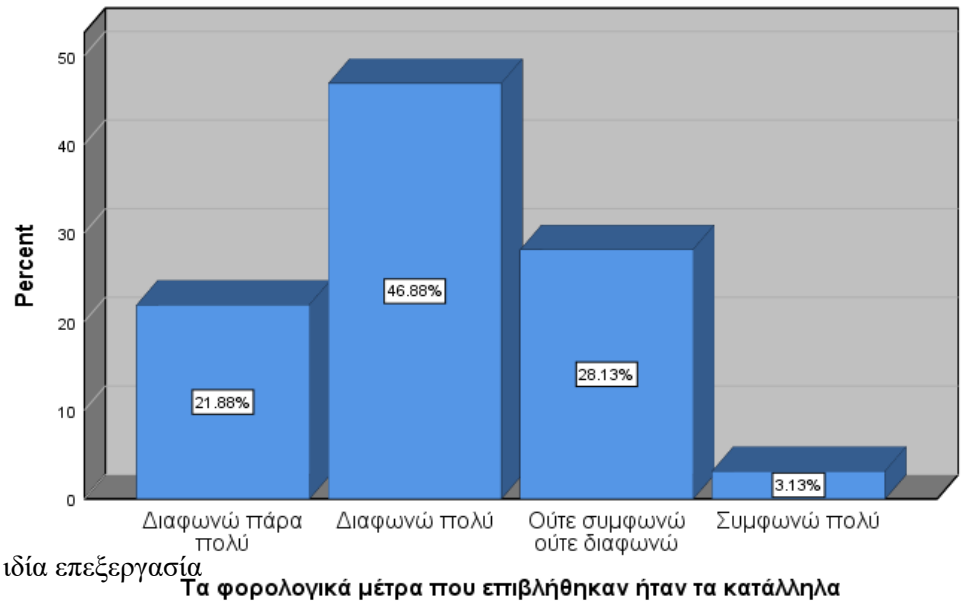

Πηγή: ιδία επεξεργασία

4.7.4 Επαγωγική στατιστική

Στην παρούσα ενότητα, έγινε μια προσπάθεια ώστε να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα, το οποία συνοπτικά διατυπώνονται ως εξής:

- Οι απόψεις των ερωτηθέντων αναφορικά με τους παράγοντες που ευθύνονται για την ύπαρξη υψηλού ποσοστού φοροδιαφυγής επηρεάζουν τις απόψεις τους ως προς τους παράγοντες που θα συμβάλλουν στη μείωση αυτής;
- Η άποψη των ερωτηθέντων αναφορικά με την καταλληλόλητα των μέτρων που επιβλήθηκαν στην Ελλάδα επηρεάζεις τις απόψεις που σχετίζονται με την φορολογία της χώρας και την αποτελεσματικότητα της;

Για την απάντηση των παραπάνω έγινε χρήση του γραμμικού συντελεστή συσχέτισης Pearson. Πιο συγκεκριμένα, το μαθηματικό εργαλείο αυτό δέχεται τιμές από το -1 έως το 1 και όσο η τιμή του συντελεστή συσχέτισης τείνει προς το 1 κατ' απόλυτη τιμή, τόσο πιο ισχυρή θεωρείται η εκάστοτε συσχέτιση.

1ο ερευνητικό ερώτημα

Στον Πίνακα 25 παρουσιάζονται οι τιμές των συντελεστών συσχέτισης που προέκυψαν από τους κατάλληλους ελέγχους για την απάντηση του πρώτου ερευνητικού ερωτήματος. Από τις τιμές αυτές προέκυψαν 21 στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις. Πιο συγκεκριμένα, όσο περισσότερο οι ερωτηθέντες θεωρούν πως η άδικη κατανομή των φόρων και οι υψηλοί συντελεστές φορολόγησης ευθύνονται για την φοροδιαφυγή, τόσο πιο πολύ θεωρούν πως αυτή θα αντιμετωπιστεί με την καταπολέμηση της διαφθοράς, τη μείωση φορολογικών συντελεστών και τη δίκαιη κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης. Επιπλέον, όσο πιο πολύ θεωρούν πως η χαμηλή ανταποδοτικότητα αγαθών και υπηρεσιών οδηγούν σε φοροδιαφυγή, τόσο πιο πολύ συμφωνούν αντίστοιχα πως η καταπολέμηση της διαφθοράς, οι εξονυχιστικοί έλεγχοι, η βελτίωση των κοινωνικών παροχών, η μείωση των φορολογικών συντελεστών και η δίκαιη κατανομή της επιβάρυνσης θα οδηγήσουν στη μείωση του φαινομένου. Ακόμη, όσο περισσότερο οι συμμετέχοντες κατηγορούν τις συχνές αποφάσεις περαιώσεων για το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, τόσο πιο πολύ θεωρούν πως η καταπολέμηση της διαφθοράς και η βελτίωση των κοινωνικών παροχών θα βοηθήσουν στη μείωση ή την εξάλειψη της. Συνεχίζοντας, όσο αυξάνεται ο βαθμός συμφωνίας αναφορικά με το ότι ο αναποτελεσματικός φοροελεγκτικός μηχανισμός συμβάλλει στη φοροδιαφυγή, τόσο αυξάνεται και η συμφωνία πως η φοροδιαφυγή μπορεί να εξαλειφθεί με την καταπολέμηση της διαφθοράς, τους εξονυχιστικούς ελέγχους, τα

αυστηρότερα πρόστιμα και τη μείωση των φορολογικών συντελεστών. Επιπροσθέτως, αναδείχθηκε πως όσο περισσότερο οι ερωτηθέντες κατηγορούν τη διαφθορά και την κατασπατάληση του δημόσιου χρήματος ως παράγοντες συμβολής της φοροδιαφυγής, τόσο περισσότερο θεωρούν πως η καταπολέμηση της διαφθοράς, η βελτίωση των κοινωνικών παροχών, η μείωση των φορολογικών συντελεστών και η δίκαιη κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης θα συντελέσουν στην εξάλειψη του φαινομένου. Οι παραπάνω συσχετίσεις είναι μέτριας προς υψηλής έντασης, καθώς κυμαίνονται από 0.365 έως 0.624 και είναι στατιστικά σημαντικές είτε σε 95% είτε σε 99% επίπεδο εμπιστοσύνης.

Πίνακας 25: Συσχετίσεις Pearson μεταξύ των παραγόντων που συμβάλλουν στη φοροδιαφυγή και των παραγόντων που συμβάλλουν στην εξάλειψή της

	Άδικη κατανομή των φόρων	Υψηλοί συντελεστές φορολόγησης έκτακτοι φόροι και τα λοιπά	Χαμηλή ανταποδοτικότητα αγαθών και υπηρεσιών	Συχνές αποφάσεις περαιώσεων - διαγραφής προστίμων	Αναποτελεσματικός φοροελεγκτικός μηχανισμός	Διαφθορά και κατασπατάληση δημοσίου χρήματος
Καταπολέμηση διαφθοράς (χρηματισμός, χειραγώγηση διαδικασιών, νόθευση διαγωνισμών, κλπ)	.434*	.413*	.462*	.439*	.604**	.472**
Εξονυχιστικοί έλεγχοι και βελτίωση φοροελεγκτικού μηχανισμού	0.334	0.112	.399*	0.295	.587**	0.317
Αυστηρότερα Πρόστιμα και αποφυγή χαριστικών νόμων	0.330	0.193	0.291	0.345	.450*	0.252
Βελτίωση κοινωνικών παροχών (υγεία παιδεία κλπ)	0.188	0.340	.602**	.400*	0.367	.450*
Μείωση φορολογικών συντελεστών και έκτακτων εισφορών τελών	.509**	.519**	.465*	0.169	.424*	.443*
Δίκαιη κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης	.624**	.546**	.383*	0.261	0.318	.365*

**. Η συσχέτιση είναι σημαντική σε επίπεδο σημαντικότητας 0.01 (2-tailed).

*. Η συσχέτιση είναι σημαντική σε επίπεδο σημαντικότητας 0.05 (2-tailed).

Πηγή: ίδια επεξεργασία

2ο ερευνητικό ερώτημα

Στον Πίνακα 26, παρουσιάζονται οι τιμές των συντελεστών συσχέτισης, από τις οποίες αναδείχθηκαν 4 στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις. Αναλυτικότερα, όσο περισσότερο οι ερωτηθέντες συμφωνούν πως τα φορολογικά μέτρα που επιβλήθηκαν ήταν τα κατάλληλα, τόσο λιγότερο συμφωνούν πως οι άμεσοι και έμμεσοι φόροι δεν κατέστησαν αποτελεσματικοί για τη μεγέθυνση της οικονομίας. Ωστόσο, τόσο πιο θετικοί είναι ως προς το ότι οι αλλαγές του ΦΠΑ ήταν οι κατάλληλες, πως η υπερ-φορολόγηση ήταν αποδοτική και πως το ΑΕΠ επηρεάστηκε θετικά από τα μέτρα την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Οι παραπάνω συσχετίσεις είναι μέτριας έντασης και κυμαίνονται από 0.428 έως 0.579, ενώ είναι στατιστικά σημαντικές σε 95% ή σε 99% επίπεδο εμπιστοσύνης.

Πίνακας 26: Συσχετίσεις Pearson της ακαταλληλότητας των φορολογικών μέτρων με τις απόψεις περί αποτελεσματικότητας της φορολογίας

	τα φορολογικά μέτρα που επιβλήθηκαν ήταν τα κατάλληλα
Η αυστηρή φορολογία βοήθησε την οικονομία της Ελλάδας	0.133
Η αυστηρή φορολογία επηρέασε τους περισσότερους κλάδους και ενίσχυσε τη φοροδιαφυγή	-0.024
Τα μνημόνια δεν λειτούργησαν θετικά για την ελληνική οικονομία	-0.220
Οι άμεσοι και έμμεσοι φόροι δεν κατέστησαν αποτελεσματικοί για την μεγέθυνση της οικονομίας	-.509**
Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις ήταν οι κατάλληλες για την ελληνική οικονομία	0.318
Οι αλλαγές του ΦΠΑ ήταν οι κατάλληλες κατά τη διάρκεια των μεταρρυθμίσεων τη περίοδο της οικονομικής κρίσης	.524**
Η υπέρ-φορολόγηση ήταν αποδοτική για την ελληνική οικονομία	.428*
Το ΑΕΠ της χώρας επηρεάστηκε θετικά από τα μέτρα την περίοδο της οικονομικής κρίσης	.579**
**. Η συσχέτιση είναι σημαντική σε επίπεδο σημαντικότητας 0.01 (2-tailed).	
*. Η συσχέτιση είναι σημαντική σε επίπεδο σημαντικότητας 0.05 (2-tailed).	

Πηγή: ίδια επεξεργασία

4.8 Συμπεράσματα έρευνας

Στην παραπάνω έρευνα, διερευνήθηκαν οι απόψεις εργαζομένων σε τομείς της οικονομικής επιστήμης, αναφορικά με τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις και τις επιπτώσεις των μνημονίων στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα στην έρευνα συμμετείχαν 33 ερωτηθέντες

συνολικά, οι περισσότεροι εκ των οποίων γυναίκες, από 41 έως 45 ετών, υπάλληλοι ΑΑΔΕ και με προϋπηρεσία άνω των 20 ετών.

Ακόμη, οι περισσότεροι ερωτηθέντες θεωρούν το γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης που διαμόρφωσαν τα μνημόνια μετά την κρίση αρκετά υψηλό και συμφωνούν περισσότερο πως οι συντελεστές του φόρου εισοδήματος είναι πολύ υψηλοί. Κυριότερος λόγος για την πολυπλοκότητα της νομοθεσίας αναδείχθηκαν οι συχνές αλλαγές νόμων και η μη εφαρμογή τους, η φορολόγηση κρίνεται ως επί το πλείστον με υψηλούς συντελεστές και ο βασικός λόγος φοροδιαφυγής είναι η υπερβολική κοστολόγηση. Επιπλέον, περισσότερο επηρέασαν την αύξηση της φοροδιαφυγής οι υψηλοί συντελεστές φορολόγησης και οι περισσότεροι ερωτηθέντες συμφωνούν πως οι περισσότεροι φορολογούμενοι κρύβουν το εισόδημα τους ή μέρος αυτού.

Στη συνέχεια, οι ερωτηθέντες υποστηρίζουν πως πιο συχνά πραγματοποιούνται οικονομικές συνδιαλλαγές με την πολεοδομία, περισσότερο συμβάλλουν στη φοροδιαφυγή οι υψηλοί συντελεστές φορολόγησης με τη δίκαιη κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης να αποτελεί την καλύτερη λύση για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Ακόμη, το πιο σημαντικό φαινόμενο που δυσχεραίνει την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας είναι η ατιμωρησία των παρανομούντων, ενώ οι ερωτηθέντες είναι ουδέτεροι ως προς το ότι η αυστηρή φορολογία βοήθησε την οικονομία της Ελλάδας και συμφωνούν πως η αυστηρή φορολογία επηρέασε τους περισσότερους κλάδους και ενίσχυσε τη φοροδιαφυγή.

Επιπλέον, επί το πλείστον οι ερωτηθέντες έχουν ουδέτερη στάση αναφορικά με το ότι τα μνημόνια δεν λειτούργησαν θετικά για την ελληνική οικονομία και πως οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις ήταν οι κατάλληλες για την ελληνική οικονομία, αλλά συμφωνούν πως οι άμεσοι και οι έμμεσοι φόροι δεν κατέστησαν αποτελεσματικοί για την μεγέθυνση της οικονομίας. Ωστόσο, οι ερωτηθέντες διαφωνούν πολύ πως οι αλλαγές του ΦΠΑ ήταν οι κατάλληλες κατά τη διάρκεια των μεταρρυθμίσεων την περίοδο της οικονομικής κρίσης και πως η υπερ-φορολόγηση ήταν αποδοτική για την ελληνική οικονομία. Ακόμη, διαφωνία εμφανίζουν αναφορικά με το ότι το ΑΕΠ της χώρας επηρεάστηκε θετικά από τα μέτρα την περίοδο της οικονομικής κρίσης και πως τα φορολογικά μέτρα που επιβλήθηκαν ήταν τα κατάλληλα.

Μέσω του πρώτου ερευνητικού ερωτήματος, αναδείχθηκε πως όσο περισσότερο οι ερωτηθέντες θεωρούν πως η άδικη κατανομή των φόρων και οι υψηλοί συντελεστές

φορολόγησης ευθύνονται για την φοροδιαφυγή, τόσο περισσότερο υποστηρίζουν πως θα εξαλειφθεί με την καταπολέμηση της διαφθοράς, τη μείωση φορολογικών συντελεστών και τη δίκαιη κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης. Επιπλέον, όσο πιο πολύ θεωρούν πως η χαμηλή ανταποδοτικότητα αγαθών και υπηρεσιών οδηγούν σε φοροδιαφυγή, τόσο πιο πολύ συμφωνούν αντίστοιχα πως η καταπολέμηση της διαφθοράς, οι εξονυχιστικοί έλεγχοι, η βελτίωση των κοινωνικών παροχών, η μείωση των φορολογικών συντελεστών και η δίκαιη κατανομή της επιβάρυνσης θα οδηγήσουν στη μείωση του φαινομένου. Ακόμη, όσο πιο πολύ οι συμμετέχοντες κατηγορούν τις συχνές αποφάσεις περαιώσεων για το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, τόσο πιο πολύ θεωρούν πως η καταπολέμηση της διαφθοράς και η βελτίωση των κοινωνικών παροχών θα βοηθήσουν στη μείωση ή την εξάλειψη της. Συνεχίζοντας, όσο αυξάνεται ο βαθμός συμφωνίας αναφορικά με το ότι ο αναποτελεσματικός φοροελεγκτικός μηχανισμός συμβάλλει στη φοροδιαφυγή, τόσο αυξάνεται και η συμφωνία πως η φοροδιαφυγή μπορεί να εξαλειφθεί με την καταπολέμηση της διαφθοράς, τους εξονυχιστικούς ελέγχους, τα αυστηρότερα πρόστιμα και τη μείωση των φορολογικών συντελεστών. Τέλος, αναδείχθηκε πως όσο περισσότερο οι ερωτηθέντες κατηγορούν τη διαφθορά και την κατασπατάληση του δημόσιο χρήματος ως παράγοντες συμβολής της φοροδιαφυγής, τόσο περισσότερο θεωρούν πως η καταπολέμηση της διαφθοράς, η βελτίωση των κοινωνικών παροχών, η μείωση των φορολογικών συντελεστών και η δίκαιη κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης θα συντελέσουν στην εξάλειψη του φαινομένου.

Τέλος, μέσω του δεύτερου ερευνητικού ερωτήματος έγινε σαφές πως όσο περισσότερο οι ερωτηθέντες συμφωνούν πως τα φορολογικά μέτρα που επιβλήθηκαν ήταν τα κατάλληλα, τόσο λιγότερο συμφωνούν πως οι άμεσοι και έμμεσοι φόροι δεν κατέστησαν αποτελεσματικοί για τη μεγέθυνση της οικονομίας. Ωστόσο, τόσο πιο θετικοί είναι ως προς το ότι οι αλλαγές του ΦΠΑ ήταν οι κατάλληλες, πως η υπερ-φορολόγηση ήταν αποδοτική και πως το ΑΕΠ επηρεάστηκε θετικά από τα μέτρα την περίοδο της οικονομικής κρίσης.

Κεφάλαιο 5ο Συμπεράσματα - Προτάσεις

Η οικονομική κρίση έδωσε στην Ελλάδα την "ευκαιρία" να αφήσει πίσω της την τακτική λήψης των έκτακτων και προσωρινών μέτρων και να προχωρήσει σε δραστικές και βαθιές δημοσιονομικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Έχουν ήδη θεσπισθεί μεταρρυθμίσεις οι οποίες θα πρέπει να αποφέρουν σημαντικά δημοσιονομικά οφέλη, μεταξύ των οποίων ένα σύγχρονο πλέον φορολογικό σύστημα και μία βελτιωμένη παρακολούθηση αξιόπιστων ελληνικών στατιστικών δεδομένων.

Η Ελλάδα παρουσίασε μεγάλες ανισορροπίες: Το δημοσιονομικό έλλειμμά της από 10,2% του ΑΕΠ το 2008 έφτασε το 13,2% το 2013 και παρουσιάζει πλεόνασμα 1% το 2018 (Eurostat, 2020a), το δημόσιο χρέος από 109,4% του ΑΕΠ το 2008 έφτασε στο 178,4% το 2013 και βρίσκεται στο 186,2% το 2018 (Eurostat, 2020b). Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών έχει ανέλθει στο 2,9% του ΑΕΠ (Eurostat, 2020c) και το εξωτερικό χρέος στο 142% του ΑΕΠ το 2018 (Eurostat, 2020d), στοιχεία που αντικατοπτρίζουν τη χαμηλή εξοικονόμηση και τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα της χώρας.

Τα κυριότερα προβλήματα του ελληνικού φορολογικού συστήματος φαίνεται να είναι βαθιά δομικά και αφορούν κυρίως την πολυπλοκότητά του, την πολυνομία, την αναποτελεσματικότητα της φορολογικής διοίκησης και την εκτεταμένη φοροδιαφυγή. Αν δεν γίνει μια συντονισμένη προσπάθεια κατάρτισης ενός εμπεριστατωμένου σχεδίου για την συνολική αναμόρφωσή του, ώστε να αντιμετωπιστούν αυτά τα προβλήματα, το φορολογικό σύστημα θα συνεχίσει να είναι εμπόδιο στην οικονομική μεγέθυνση της χώρας.

Όπως φάνηκε και στα συμπεράσματα της έρευνας, θα πρέπει να βελτιωθούν οι τρόποι είσπραξης των φόρων μέσω της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και της απλοποίησης – διεύρυνσης της φορολογικής βάσης ιδίως όσο αφορά το ΦΠΑ και τον εξορθολογισμό του φόρου εισοδήματος. Η στρατηγική δημοσιονομικού σχεδιασμού και δράσεων να εστιάζει στη διόρθωση των υφιστάμενων ανισορροπιών και στον εκσυγχρονισμό του δημόσιου και οικονομικού τομέα της. Βελτίωση στη διαδικασία προετοιμασίας του προϋπολογισμού βάση ενός μακροπρόθεσμου προγράμματος με αυστηρότερους δημοσιονομικούς κανόνες κι ελέγχου των δαπανών. Ταυτόχρονα η βελτίωση της πράσινης οικονομίας και της καινοτομίας θα δώσει ώθηση στην επιχειρηματικότητα και την ανταγωνιστικότητά της. Μια "πράσινη" φορολογική δημοσιονομική μεταρρύθμιση πρέπει να αποτελεί μέρος της ελληνικής αντίδρασης στην οικονομική κρίση. Οι περιβαλλοντικά επιβλαβείς επιδοτήσεις

(για παράδειγμα οι φορολογικές απαλλαγές του πετρελαίου θέρμανσης), θα μείωναν τις επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Η οικονομική κρίση του 2008 έδειξε ότι καμία χώρα δεν έχει όλες τις απαντήσεις. Έδωσε πρόσφορο έδαφος να εμφανιστούν όλες οι αδυναμίες της και ένα περιβάλλον με μηχανισμούς στήριξης της οικονομίας προς τη διαμόρφωση πολιτικών και λύσεων για την αντιμετώπισή τους.

Το όραμα για τη χώρα είναι μια βιώσιμη οικονομική ανάκαμψη και η ισχυροποίηση της θέσης της παγκοσμίως μέσω της βελτιωμένης ανταγωνιστικότητας και των ξεκάθαρων κανόνων. Ο ανταγωνισμός της χώρας θα πρέπει να βελτιωθεί σε πολλούς τομείς, όπως στη μείωση του αριθμού των διαδικασιών και του χρόνου που απαιτείται για την έναρξη μιας επιχείρησης, την απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδοτήσεων και γενικότερα οι υπηρεσίες να γίνουν φιλικές και ευέλικτες και ο περιορισμός στα απαιτούμενα τέλη και χρεώσεις που καθιστούν τις νέες επενδύσεις ·

Η Ελλάδα αναγκάστηκε να υπογράψει τρία μνημόνια αλλά και να πάρει πολλά μεσοπρόθεσμα μέτρα, με αποτέλεσμα κυρίως την οικονομική κατάπτωση, την αδυναμία της κοινωνίας να διαχειριστεί τη παρούσα κατάσταση, την αδυναμία να μπορέσει ο μέσος άνθρωπος να κατανοήσει γιατί έπρεπε να αλλάξουν τα πάντα στη ζωή του και να επηρεαστεί αρνητικά το βιοτικό του επίπεδο. Σήμερα η οικονομία έχει επανέλθει σε μια σταθερότητα, η πανδημία βέβαια την έχει ξανά επηρεάσει αρνητικά, όμως αυτό ήταν κάτι το μη αναμενόμενο, κάτι που δεν μπορούσαν να το προβλέψουν οι έχοντες την εξουσία. Αν όμως δεν λάβουμε υπόψη αυτή τη μη αναμενόμενη κατάσταση και πάλι θα διαπιστώσουμε ότι τα μέτρα άλλαξαν την αγορά και τη κοινωνία, συρρίκνωσαν πολλούς κλάδους, η παραγωγή της χώρας επηρεάστηκε ακόμα περισσότερα και ουσιαστικά η Ελλάδα σήμερα εξακολουθεί να βασίζει την οικονομία της κυρίως στην παροχή υπηρεσιών (τουρισμός), το ζήτημα είναι αν οι βάσεις που δημιουργήθηκαν είναι σταθερές ώστε η χώρα να μην περάσει κάτι παρόμοιο στο μέλλον, κάτι που δεν μπορεί κανείς να το πει με σιγουριά αφού τα αποτελέσματα των μέτρων θα φανούν σε βάθος χρόνου και όλοι ελπίζουν να είναι ικανοποιητικά.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Adrian, T. & Shin, H. S.(2007), «Liquidity and Financial Cycles, *6th BIS Annual Conference, Financial System and Macroeconomic Resilience»*, 18-19 June 2007, Brunnen, Switzerland.

Antoniades, A., Sklias P., & Tzifakis N. (2013), At the Eye of the Cyclone: The Greek Crisis in Global Media' in Greece's Horizons, The Konstantinos Karamanlis Institute for Democracy Series on European and International Affairs, Springer Berlin Heidelberg, pp. 11–25

Bellofiore, R. and Garibaldo, F., Joseph H., (2010), The global crisis and the crisis of European neo-mercantilism, London: Socialist Register

Blyth, M. & Ban, C. (2015), Austerity vs. democracy in Greece. Athens: Foreign Affairs.

Brana, S. Campmas, A. & Lapteacru, I. (2019), (Un) Conventional monetary policy and bank risk-taking: A nonlinear relationship. Economic Modelling, 81, 576-593.

Branas, C. C., Kastanaki, A. E., Michalodimitrakis, M., Tzougas, J., Kranioti, E. F., Theodorakis, P. N., & Wiebe, D. J. (2015), The impact of economic austerity and prosperity events on suicide in Greece: a 30-year interrupted time-series analysis. BMJ open, 5(1).

Charles P. Kindleberger and Robert A., (2005), Manias, Panics, and Crashes: A History of Financial Crises, 5th ed. Wiley

Charles Forelle, Pat Minczeski και Bentley. E. (2019), «Greece's Debt Due: What Greece Owes When». Wall Street Journal.

Dutton, R. (2010), Financial Meltdown, Infodial.

Farrell, B.L.D. (2008), Leading through uncertainty,McKinsey, pp.1-14

Lapavitsas C. et al. (2010a), Eurozone: Beggary Thyself and Thy Neighbour. Research on Money and Finance, Occasional Report

Lapavitsas, C. et al. (2010b), The Eurozone between Austerity and Default. Research on Money and Finance, Occasional Report

Majone, G. (2011), Political and Normative Limits to Piecemeal Integration, Keynote Lecture at RECON Concluding Conference, Oslo, November pp.24-26

Mariolis, T. and Papoulis, K. (2010), Δυναμική του δημοσίου χρέους, οικονομική πολιτική και κοινωνική συνοχή στην Ελλάδα: μία σημείωση, MPRA Paper, pp.27-40

O'Grady, 'S S. (2015), 9 reasons Greece's experiment with the radical left is doomed to failure, in The Independent

Schwarz, K. (2008), Mind the Gap: Disentangling Credit and Liquidity in Risk Spreads, Colombia University Graduate School of Business, November

Sklias, P. & Tzifakis, N. (2013), Beyond nemesis and salvation: A reorientation of the debate on the Greek economic crisis. In Greece's Horizons(pp. 1-7). Springer, Berlin, Heidelberg.

Sklias, P. και Maris, G. (2013), The Political Dimension of the Greek Financial Crisis. Perspectives on European Politics and Society, 14 (1), pp.144-164.

Smith, M. (2012), Developing Administrative Principles in the EU: A Foundational Model of Legitimacy?, European Law Journal, Vol. 18, No. 2, pp.269-288

Stockhammer, E. (2009), The finance-dominated accumulation regime, income distribution and the present crisis, WU Department of Economics Working Paper Series, Working Paper 127

Wright, R.E. (2008), Financial crisis and reform: Looking back for clues to the future, McKinsey, pp.1-3

Ελληνική βιβλιογραφία:

Αναστασάτου, Μ. & Τσακλόγλου, Π. (2019), Διαρθρωτικές αλλαγές στο πεδίο της δημοσιονομικής πολιτικής στα χρόνια της κρίσης. Θεσμικό πλαίσιο και οικονομικά αποτελέσματα, Αθήνα: Παπαζήση

Γαλανός, Γ., Κότιος, Α., Ρουκανάς Σ. (2012), Η Ελληνική Κρίση και η Κρίση του Συστήματος Διακυβέρνησης της Ευρωζώνης, Σειρά Ερευνητικών Εργασιών, 18(1)

Γαλενιανός, Μ. (2015), Η ελληνική κρίση: Αίτια και Επιπτώσεις. Ερευνητικό κείμενο Νο.16, ΕΛΙΑΜΕΠ

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας,(2015), Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020 RIS3, ΓΓΕΤ, σ.5

Ζαφειρόπουλος, Κ. (2015), Πώς γίνεται μια επιστημονική εργασία; Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών. Αθήνα: Κριτική

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2017), Η παρέμβαση της Επιτροπής στην Ελληνική Χρηματοπιστωτική Κρίση, Ειδική Έκθεση, Βρυξέλλες

Κρούγκμαν, Π.(2008), Η Κρίση του 2008, Αθήνα: Καστανιώτης

Μαρής, Γ. (2020), Ο νομιζόμενος κόσμος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Αθήνα: Προπομπός

Νόβα-Καλτσούνη, Χ. (2006), Μεθοδολογία εμπειρικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες, Αθήνα: Gutenberg

Παπακυριάκου, Θ.(2008), Νομικά θέματα Φορολογίας, Αθήνα: Σταμούλης

Ρουκανάς, Σ. και Σκλιάς, Π.(2014), Η Ελληνική Πολιτική Οικονομία 2000-2010: Από την ΟΝΕ στο Μηχανισμό Στήριξης, Αθήνα; Α.Α Λιβάνη

Ρουκανάς, Σ.(2015), Η Πολιτική Οικονομία της Ελληνικής Κρίσης: Μια Σειρά Αποτυχιών p. 265

Ρουκανάς, Σ. (2014), Το αναλυτικό πλαίσιο της Σύνθετης Δημοσιονομικής Κρίσης: Η περίπτωση της Ελλάδας, In: Σ.Α.Ρουκανάς και Π. Γ. Σκλιάς, επιμ. Η

Ρουκανάς, Σ. (2020), Η πολιτική οικονομία της μέτρησης και της αξιολόγησης των κρατών, Αθήνα: Πατάκης

Ρουκανάς, Σ. & Σκλιάς, Π. (2014), Ελληνική Πολιτική Οικονομία 2000-2010: Από την ΟΝΕ στο Μηχανισμό Στήριξης, Αθήνα: Λιβάνη, pp. 433-457.

Σκλιάς, Π. & Ρουκανάς, Σ. & Μαρής, Γ. (2012), Η πολιτική των διεθνών και ευρωπαϊκών οικονομικών σχέσεων, Αθήνα, Παπαζήση

Σπανού Α.(2020), Φορολογικές μεταρρυθμίσεις και οικονομικές επιπτώσεις των μνημονίων στην Ελλάδα μετά την κρίση, Πρόταση εκπόνησης διατριβής επιπέδου μάστερ ακαδημαϊκού έτους 2020-2021 στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

Σπύρου, Σ. (2009), Ορισμός της Φορολογίας, ανάκτηση από: http://el.wikipedia.org στις 2-11-2020

Περιοδικά και άρθρα

Κουφάρης Γ. (2014), «Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι χρηματιστηριακές αγορές», Περιοδικό Χρήμα

Παπαηλίας, Θ. (2012), «Προς την πτώχευση», www.topontiki.gr, Άρθρο Οικονομία

Ιστοσελίδες:

Greece at a Glance Policies for a Sustainable Recovery

*στο:*https://www.oecd.org/greece/44785912.pdf (δημοσιεύτηκε στις 22-05-2010)

Στατιστικά στοιχεία Ελλάδας, https://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Eurostat 2020a, General government deficit (-) and surplus (+), στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TEINA200/default/table,(πρόσβαση 22/10/20).

Eurostat 2020b, Gross Debt, στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TEINA225/default/table,(πρόσβαση 22/10/20).

Eurostat 2020c, Current Account Balance, στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TIPSBP20/default/table,(πρόσβαση 12/11/20).

Eurostat 2020d, External Debt as % GDP, στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TIPSII20/default/table,(πρόσβαση

12/11/20).

Καθημερινή (2014), Πώς φθάσαμε στο Μνημόνιο του 2010, στο:

https://www.kathimerini.gr/politics/762535/pos-fthasame-sto-mnimonio-toy-2010/

(δημοσιεύτηκε στις 13-04-2014).

Χριστόπουλος Γ. (2019), Και μετά τα μνημόνια τι; Και μετά τις εκλογές τι; Στο: https://www.taxheaven.gr/news/45163/giwrgos-xristopoylos-kai-meta-ta-mnhmonia-ti-kai-meta-tis-ekloges-ti (δημοσιεύτηκε στις 06-07-2019).

Παράρτημα

1.Ερευνητικά ερωτήματα

- Είναι κατάλληλα τα μέτρα που επιβλήθηκαν στην Ελλάδα σχετικά με τη φορολογία της χώρας και ποιά η αποτελεσματικότητά τους;
- Ποιοί παράγοντες ευθύνονται για την ύπαρξη υψηλού ποσοστού φοροδιαφυγής και πώς μπορεί να μειωθεί;

2.Ερωτηματολόγιο

Αγαπητοί Συμμετέχοντες,

Το παρόν ερωτηματολόγιο, απευθύνεται σε άτομα που σχετίζονται με την οικονομική επιστήμη και εργάζονται σε σχετικό κλάδο. Το ερωτηματολόγιο γίνεται στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης της μεταπτυχιακής μου διατριβής και η βοήθειά σας κρίνεται πολύτιμη. Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη των φορολογικών μεταρρυθμίσεων και των οικονομικών επιπτώσεων των μνημονίων στην Ελλάδα μετά την κρίση. Είναι ανώνυμο, εμπιστευτικό και τα αποτελέσματά του θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς και επιστημονικούς σκοπούς, στο πλαίσιο της συγγραφής, της παρούσας διπλωματικής εργασίας με τίτλο «Φορολογικές μεταρρυθμίσεις και οικονομικές επιπτώσεις των μνημονίων στην Ελλάδα μετά την κρίση». Οι απόψεις σας είναι πολύτιμες και αναγκαίες σε μια προσπάθεια για την διερεύνηση των απόψεων σχετικά με τη φορολογία και πως αυτή διαμορφώθηκε από τα μνημόνια μετά την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης. Τα θέματα σχετικά με τη φορολογία βρίσκονται συνεχώς στην επικαιρότητα. Ένας επιπλέον λόγος, είναι να κατανοήσουμε ή και να προβλέψουμε την συμπεριφορά των φορολογουμένων βάση της υπάρχουσας φορολογίας, προκειμένου να βελτιώσουμε την αποδοτικότητα της φορολογικής πολιτικής. Για τους λόγους αυτούς σας παρακαλώ να απαντήσετε ειλικρινά και με ακρίβεια τις ερωτήσεις αυτού του ερωτηματολογίου για να βοηθήσετε την προσπάθεια αυτή. Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συνεργασία σας, τη βοήθειά σας και τον χρόνο που θα αφιερώσετε για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

1. Φύλο

   Άνδρας

   Γυναίκα

2. Ηλικία

   25-35

   36-40

   41-45

46-50

51+

3. Επάγγελμα

Μέλος οικονομικού επιμελητηρίου

Υπάλληλος ΑΑΔΕ

Λογιστής

Ελεύθερος επαγγελματίας

Δημόσιος υπάλληλος σε σχετικό οργανισμό

Άλλο:

4. Προϋπηρεσία στο χώρο

3-5 έτη

6-10 έτη

11-15 έτη

16-20 έτη

21+

5. Ποιά είναι η γνώμη σας σχετικά με το γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης που διαμόρφωσαν τα μνημόνια μετά τη κρίση στη χώρα μας;

Πολύ υψηλό

Αρκετά υψηλό

Κανονικό

Αρκετά χαμηλό

Πολύ χαμηλό

Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ

6. Δηλώστε το επίπεδο συμφωνίας και διαφωνίας σας με τις ακόλουθες φράσεις(Το 1 δηλώνει, δεν συμφωνώ καθόλου, το 2 συμφωνώ λίγο, το 3 συμφωνώ αρκετά, το 4 συμφωνώ πολύ και το 5 συμφωνώ πάρα πολύ);

1. Μετά την οικονομική κρίση σε σχέση με τη φορολογία στην Ελλάδα ισχύουν;

	1	2	3	4	5
• Όλα τα βάρη τα φέρει η μεσαία τάξη					
• Υπάρχουν πάρα πολλά “παραθυράκια”					
• Οι συντελεστές του φόρου εισοδήματος είναι πάρα πολύ υψηλοί					

- Το σύστημα φορολογίας είναι αρκετά περίπλοκο για να είναι κατανοητό
- Τιμωρούνται οι ειλικρινείς

7. Ποιοι είναι λόγοι πολυπλοκότητας της Νομοθεσίας μετά το πέρας της οικονομικής κρίσης και ως αποτέλεσμα των μνημονίων (Επιλέξτε περισσότερα από 1);

Συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογής τους

«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές

Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων

Γραφειοκρατία

Όλα τα παραπάνω

8. Πως αξιολογείται τη φορολόγηση μετά το πέρας της οικονομικής κρίσης και ως αποτέλεσμα των μνημονίων (Επιλέξτε περισσότερα από 1);

Υψηλοί συντελεστές

Φορολόγησης Υψηλά

Τεκμήρια φορολόγησης

Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαίωση

Άδικη Φορολογική κλίμακα

9. Λόγοι φοροδιαφυγής μετά το πέρας της οικονομικής κρίσης και ως αποτέλεσμα των μνημονίων(Επιλέξτε περισσότερα από 1);

Έλλειψη παιδείας

Πολυπλοκότητα φορολογικών ελέγχων

Αδιαφάνεια στην διαχείριση των

δημοσίων εσόδων Ατιμωρησία

Υπερβολική φορολόγηση

10. Κριτήρια που επηρέασαν μετά την οικονομική κρίση και ως αποτέλεσμα των μνημονίων την αύξηση της φοροδιαφυγής(Επιλέξτε περισσότερα από 1)

Επιχειρηματική ηθική

Φορολογική συνείδηση

Μορφωτικό επίπεδο

Κουλτούρα φορολογούμενων

Συχνές αλλαγές νόμων και μη κατανόηση

Παράθυρα σε νόμους ή «Νόμιμες» δράσεις

Άγνοια ισχυόντων φορολογικών νόμων

Γραφειοκρατία

Σπατάλη δημόσιου χρήματος

Κακή διαχείριση

Μη απολογισμός διαχείρισης

Ελαφριές ποινές μείωση ποινής

Εξαγορά-Χρηματισμός

Παραγραφή Φορολογική αμνηστία

Υψηλές συντελεστές φορολόγησης

Τεκμήρια φορολόγησης

Επιπλέον τακτικοί φόροι

Φορολογική κλίμακα

Δωροδοκία-Χρηματισμός

11. Πιστεύεται μετά την οικονομική κρίση και ως αποτέλεσμα των μνημονίων ότι περισσότεροι φορολογούμενοι κρύβουν μέρος του εισοδήματος του;

Συμφωνώ

Διαφωνώ

Βαθμολογήστε 1: καθόλου, 2: λίγο, 3: αρκετά, 4: πολύ, 5: πάρα πολύ

12. Βαθμολογήστε τις παρακάτω υπηρεσίες. Πόσο συχνά θεωρείτε εσείς ότι εμφανίζεται το φαινόμενο της οικονομικής συνδιαλλαγής μετά το πέρας της οικονομικής κρίσης και ως αποτέλεσμα των μνημονίων;

1 2 3 4 5

13. Πόσο κατά τη γνώμη σας ευθύνεται κάθε ένα από τα παρακάτω για την ύπαρξη υψηλού ποσοστού φοροδιαφυγής στην Ελλάδα;

1 2 3 4 5

14. Πόσο κατά τη γνώμη σας θα συντελούσε καθένα από τα παρακάτω στη μείωση της φοροδιαφυγής;

1 2 3 4 5

15. Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι είναι δύσκολο να καταπολεμηθούν τα φαινόμενα φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας στη χώρα μας;

1 2 3 4 5

16. Η αυστηρή φορολογία βοήθησε την οικονομία της Ελλάδας ;

Συμφωνώ πάρα πολύ

Συμφωνώ πολύ

Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ πολύ

Διαφωνώ πάρα πολύ

17. Η αυστηρή φορολογία επηρέασε τους περισσότερους κλάδους και ενίσχυσε τη φοροδιαφυγή;

Συμφωνώ πάρα πολύ

Συμφωνώ πολύ

Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ πολύ

Διαφωνώ πάρα πολύ

18.Τα μνημόνια δεν λειτούργησαν θετικά για την ελληνική οικονομία;

Συμφωνώ πάρα πολύ

Συμφωνώ πολύ

Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ πολύ

Διαφωνώ πάρα πολύ

19. Οι άμεσοι και έμμεσοι φόροι δεν κατέστησαν αποτελεσματικοί για την μεγέθυνση της οικονομίας;

Συμφωνώ πάρα πολύ

Συμφωνώ πολύ

Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ πολύ

Διαφωνώ πάρα πολύ

20. Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις ήταν οι κατάλληλες για την ελληνική οικονομία;

Συμφωνώ πάρα πολύ

Συμφωνώ πολύ

Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ πολύ

Διαφωνώ πάρα πολύ

21. Οι αλλαγές του ΦΠΑ ήταν οι κατάλληλες κατά τη διάρκεια των μεταρρυθμίσεων τη περίοδο της οικονομικής κρίσης;

Συμφωνώ πάρα πολύ

Συμφωνώ πολύ

Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ πολύ

Διαφωνώ πάρα πολύ

22. Η υπέρ-φορολόγηση ήταν αποδοτική για την ελληνική οικονομία;

Συμφωνώ πάρα πολύ

Συμφωνώ πολύ

Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ πολύ

Διαφωνώ πάρα πολύ

23. Το ΑΕΠ της χώρας επηρεάστηκε θετικά από τα μέτρα την περίοδο της οικονομικής κρίσης;

Συμφωνώ πάρα πολύ

Συμφωνώ πολύ

Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ πολύ

Διαφωνώ πάρα πολύ

24. Τα φορολογικά μέτρα που επιβλήθηκαν ήταν τα κατάλληλα;

Συμφωνώ πάρα πολύ

Συμφωνώ πολύ

Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ πολύ

Διαφωνώ πάρα πολύ